

LUNDS UNIVERSITET
Institutionen för nordiska språk

Cecilia Imberg

C-UPPSATS

Svenska: språklig inriktning –
kandidatkurs

Vt 2014

Semikolon – utrotningshotat eller bara missbrukat?

En undersökning av semikolonanvändningen bland äldre och yngre informanter

Handledare: Halldór Ármann Sigurðsson

Institutionen för nordiska språk

2014-05-25

1	Inledning och frågeställning.....	3
1.1	<i>Syfte.....</i>	4
2	Uppsatsens disposition.....	4
3	Bakgrund.....	5
3.1	<i>Semikolonets historia.....</i>	5
3.2	<i>Dagens regler.....</i>	6
3.2.1	Mellan huvudsatser.....	6
3.2.2	Mellan led i uppräkningsar.....	7
3.3	<i>Missbruket av semikolon.....</i>	7
4	Forskningsöversikt.....	8
4.1	<i>Svensk forskning.....</i>	8
4.1.1	Tydlighets- och förståelsefunktionen.....	9
4.1.2	Den grammatisk-syntaktiska funktionen.....	9
4.1.3	Den retoriska funktionen.....	9
4.1.4	Den kognitiva funktionen.....	10
4.1.5	Den kommunikativa funktionen.....	10
4.2	<i>Engelsk forskning.....</i>	10
5	Metod och material.....	11
5.1	<i>Enkätundersökningen.....</i>	11
5.1.1	En kvantitativ studie.....	11
5.1.2	Två versioner.....	13
5.1.3	Urval.....	14
5.2	<i>Korpusundersökningen.....</i>	14
5.3	<i>Avgränsning.....</i>	15
5.4	<i>Litteratur.....</i>	15
6	Resultat.....	16
6.1	<i>Semikolonbruket bland informanterna.....</i>	16
6.1.1	Mellan huvudsatser.....	16
6.1.2	Mellan led i uppräkningsar.....	19
6.2	<i>Semikolonmissbruket bland informanterna.....</i>	20
6.2.1	Istället för kolon före uppräkning.....	21
6.2.2	Istället för kolon före citat.....	21
6.2.3	Istället för kommatecken före bisats.....	22
6.2.4	Istället för kommatecken före efterställd bestämning.....	23
6.2.5	Istället för kommatecken eller tankstreck vid parentetiskt inskott.....	23
6.2.6	Istället för tankstreck vid paus före något oväntat.....	25
6.3	<i>Åldersmässig skillnad.....</i>	26
6.3.1	I rätt position.....	26
6.3.2	I fel position.....	28
6.4	<i>Tangentbordets påverkan.....</i>	29
7	Sammanfattning och diskussion.....	32
	Referenslista.....	36
	Bilaga 1.....	38
	Bilaga 2.....	40
	Bilaga 3.....	43

1 Inledning och frågeställning

Vi lever i dag i ett skriftspråkligt samhälle där vi läser och skriver på daglig basis. I denna skriftkommunikation är skiljetecken en nödvändig och självklar komponent.

Samtidigt varierar användningen och användningssätten för de olika skiljetecknen. Vissa används relativt sällan medan andra snarare överanvänds. En del skiljetecken används på ett sätt av några men på ett helt annat sätt av andra. Problemet med skiljetecken tycks alltså inte vara *att* använda dem utan snarare *hur* man använder dem (Strömquist 1992:77,109).

Det mest missbrukade skiljetecknet av dem alla är semikolonet, i alla fall enligt Ylva Byrman (2011), språkbloggare på *Svenska dagbladet*. Hon tydliggör att många skribenter helt enkelt inte behärskar de regler som finns vid bruket av semikolon. Hennes snabbaste råd för hur man ska använda detta skiljetecken lyder därför: ”Låt bli!”. Också Språkrådet (2014) och Strömquist (2000) rapporterar om hur tecknet missbrukas.

Många tycker illa om tecknet och undviker det; andra fruktar utrotning och vill värna om semikolonet (se t.ex. Truss & Halldinger 2005:126,128-129, Strömquist 2013:40-41).

I denna uppsats vill jag undersöka semikolon – hur de brukas och missbrukas och om tecknet verkligen håller på att dö ut.

Min tes är att semikolon används relativt ofta, dock inte alltid korrekt, eftersom det finns så lättillgängligt på datorn. Skribenter kan därmed bli påmind om tecknet på ett sätt som de inte blir när de skriver för hand.

Dessutom har internet medfört att alla, inte bara utbildade skribenter, kan publicera texter som läses av andra. Före internets framväxt genomgick de texter som publicerades för allmän beskådan, såsom texter i böcker och tidningar, noggrann korrekturläsning. I texter på internet, exempelvis bloggtexter, genomgår vanligtvis inte texterna denna kontroll. Texten blir därmed publicerad i sin mest nakna form. Stavfel, ord som används felaktigt samt missbrukade skiljetecken är sådant som då slinker igenom (Crystal 2006:213,244-145). Dessa nya digitala kommunikationsmedel, som bland annat uppstår på internet, nyttjas ofta tidigt av ungdomar (Gunnarsdotter Grönberg 2007:245).

Min tes är alltså inte bara att semikolonet används ofta på grund av lättillgängligheten; min tes är dessutom att yngre informanter använder det mer än äldre.

Därmed ser min frågeställning ut som följer:

- Hur brukas och missbrukas semikolonet?
- Hur varierar användningen mellan olika åldersgrupper?
- Hur förändras användningen om man påminns om tecknet?
- Verkar det troligt att semikolonet är på väg att dö ut?

1.1 Syfte

Syftet med min uppsats är att undersöka bruket och missbruket av semikolon. Jag vill också se om datorn påverkar bruket samt om det finns någon åldersmässig variation i användandet av tecknet. Om min tes stämmer – att yngre tenderar att använda semikolon mer än äldre – kan det tillbakavisa påståendet att semikolonet är utrotningshotat.

2 Uppsatsens disposition

I bakgrundskapitlet som närmast följer belyser jag semikolonets regler från dess tillkomst till i dag. Jag gör ett djupare nedslag i *Svenska skrivregler* (2008) och tittar också på hur Språkrådet (2014) och Strömquist (2000) säger att den deskriptiva semikolonanvändningen ser ut.

I ”Forskningsöversikt” koncentrerar jag mig främst på Strömquists artikel i *Språk och stil* från 1992, i vilken hon vill ge en förklaring till skiljetecknens vacklande bruk. Vidare vänder jag mig till engelsk forskning där Paul Bruthiaux (1995) också ämnar förklara det ambivalenta bruket.

För att besvara min frågeställning genomförde jag en enkätundersökning. Detta metodval, samt avgränsning och valet av litteratur, beskrivs i kapitlet ”Metod och material”.

Vidare följer uppsatsens resultat. Jag besvarar här min frågeställning med hjälp av resultatet i enkätundersökningen samt en kompletterande sökning i Språkbankens Korp. Resultatet består av fyra större delar: informanternas semikolonbruk,

informanternas semikolonmissbruk, åldersmässig skillnad samt tangentbordets påverkan.

Uppsatsen avslutas med kapitlet ”Sammanfattning och diskussion”, i vilket mina resultat sammanfattas och diskuteras varpå jag ger förslag till framtida forskning.

3 Bakgrund

3.1 Semikolonets historia

Semikolonet uppfanns av boktryckaren Aldus Manutius år 1494 (Truss & Halldinger, 2005:131). Det kom att fixeras ytterligare när hans barnbarn gav ut en regelbok i rättskrivning år 1566, innehållandes bland annat kommatecken, semikolon, kolon och punkt (Mellberg 1987¹).

Semikolonet spred sig och kom även till Sverige. År 1651 gav kyrkoherden och rektorn Andreas Arvidi ut en handbok i svensk poesi. I redogörandet för semikolonets regler uppger Arvidi (1651:140) tre användningsområden:

- för att åtskilja korta liknelser
- när flera saker sätts emot varandra ”såsom: Tu hafwer skrifwit migh til gått/ och ondt; nytt och gammalt; Lögn och sanning”
- om kolon redan har använts och ytterligare indelning fordras

Grammatikförfattaren och prästen Nils Tiällman (1696:151-152) anger femtio år senare samma tre användningsområden. Han tillägger även att många har svårt att åtskilja semikolon och kolon och att de därför ofta sammanblandas.

Det verkar som att bruket av semikolon vacklade också på 1700-talet (se ex Hanell 1764: § 4). Reglerna förändras något ibland: författaren Caspar Christoffer Hanell (1764: § 5-19,24-25) förespråket exempelvis ett kolon mellan för- och eftersatser och ett semikolon om ytterligare inledning därefter fordras; läraren och författaren C J Almquist (1834:56) rekommenderar semikolon mellan för- och eftersatser.

Första gången det påpekas att semikolonet ska stå mellan självständiga satser är i Enbergs språklära (1836:324). Enligt Strömquist (1992:96) anammades denna regel av efterföljande handböcker.

---

¹ Mellbergs *The Tails: en studie i skiljetecken, deras ursprung och utveckling* (1987) är en broschyr som inte har sidnummer. Stycket om semikolon återfinns dock på broschyrens andra sida.

På 1900-talet belyses semikolonets regler i *Skrivregler*, utgiven av Nämnden för svensk språkvård. I bokens femte upplaga, från 1966, anges två användningsområden för semikolonet. Det första som uppges är när punkt känns för stort och kommatecken för litet. Här poängteras ett nära samband mellan meningarna. Det andra användningsområdet är vid separering av grupper under uppräknings. Här anges två exempel: dels ”Pappret skall vara vitt; typerna stora, kraftiga; uppställningen enkel, klar, estetiskt tilltalande” och dels i lexikon där olika betydelser av ord bör skiljas med ett semikolon (1966:10).

I *Svenska skrivregler* från 1991 (107) anges samma användningsområden. Två modifieringar förekommer dock: det poängteras att satserna med samband oftast är huvudsatser samt att andra skiljetecken kan vara brukliga mellan huvudsatser beroende på ”tycke och smak”.

3.2 Dagens regler

År 2008 gav Språkrådet ut *Svenska skrivregler*, i vilken semikolonets regler beskrivs.

I denna (2008:187-188) anges två korrekta användningsområden för semikolonet:

- Mellan huvudsatser som har ett nära innehållsmässigt samband
- Mellan led i uppräknings, både i uppräknings där olika grupper ska avskiljas, i exempelvis register där olika betydelser av ett ord bör skiljas åt av ett semikolon, och vid uppräknings av decimaltal

3.2.1 Mellan huvudsatser

Mellan huvudsatserna används semikolon för att skilja satserna åt, samtidigt som man vill markera deras samband. Språkrådet (2008:187) exemplifierar med satsen: ”Jurist vill jag inte bli; det låter så torrt.”

Språkrådet (2008:210) betonar dock, precis som *Svenska skrivregler* från 1991, att två huvudsatser med ett innehållsmässigt samband inte kräver semikolon – också punkt, kolon, tankstreck och kommatecken kan vara lämpliga. Valet av skiljetecken ger olika effekt, och beror alltså på hur man vill att meningarna ska läsas. Det betonas att punkten fungerar starkt åtskiljande, medan kommatecknet är betydligt svagare.

Vidare gör Språkrådet skillnad på effekterna av semikolon respektive kolon:

”**Semikolon** [...] ger en mjukare övergång mellan satserna än punkt skulle ha gjort.

Med **kolon** betonas förbindelsen ännu något mer: kolon är framåtpekande”.

Tankstrecket ger, enligt Språkrådet (2008:191), mer betoning åt själva avbrottet. Därmed används det med fördel för att markera något oväntat.

Om det svagaste skiljetecknet, kommatecknet, väljs mellan två huvudsatser uppstår satsradning. I *Språkriktighetsboken* (2005), utgiven av Svenska språknämnden, diskuteras detta fenomen. Svenska språknämnden (2005:331-334) menar att det finns fall där satsradning är befogat, exempelvis som ett stilistiskt drag i skönlitteratur. Samtidigt finns det också fall när satsradning inte fungerar, bland annat när det är tydligt att den andra huvudsatsen är klart självständig eller när de båda satserna divergerar i form och innehåll. Många satsradar heller inte med ett stilistiskt drag i åtanke, utan för att de inte har lärt sig de språkliga konventionerna.

3.2.2 Mellan led i uppräknings

Mellan led i uppräknings där grupper ska avskiljas anger Språkrådet (2008:184,188), till skillnad från mellan huvudsatser, inget annat fullt fungerande skiljetecken än semikolon. Kommatecken bör bara användas vid uppräknande om bindeord, såsom *och*, saknas.

Språkrådet (2008:188) ger tre exempel på denna typ av uppräknings. Det första som anges är i uppräknings då separation önskas mellan delarna: ”Ryggsäcken stod där packad med det nödvändigaste: ombyteskläder, varm mössa; smörgåsar, frukt och varm dryck; kniv, karta och kompass”. Det andra fallet är vid skilda betydelser av ett ord i lexikon, exempelvis ”register (innehålls)förteckning (i bokstavsordning); tonläge, tonomfång”. Avslutningsvis nämns uppräknings av decimaltal, såsom ”1,23; 2,42; 3,07”.

3.3 Missbruket av semikolon

Precis som Strömquist (1992:77) skriver verkar det inte som att alla är överens om hur olika skiljetecken ska brukas. Detta gäller i hög grad semikolonets regler, vars missbruk både Språkrådet och Strömquist har beskrivit.

Språkrådet (2014) skriver att den vanligaste felanvändningen är när semikolon anges istället för kolon, vid uppräknings. De exemplifierar med meningen: ”Den finns i tre färger: blå, vit och röd”. Enligt Språkrådet skriver många skribenter hellre: ”Den finns i tre färger; blå, vit och röd”.

Strömquist (2000) framhåller fler felanvändningar, nämligen när skribenter brukar semikolonet istället för kolon före ett citat eller en replik. Hon poängterar dessutom

att semikolon inte bara felanvänds på kolonets bekostnad, utan också på kommatecknets. Där används det före bisatser och efterställda bestämningar.

Även Byrman (2014) diskuterar semikolonmissbruket. Hon är tydlig: ”Semikolon är utan tvekan vårt mest missbrukade tecken”. Vad detta semikolonmissbruk beror på vet inte Byrman, men hon misstänker att ungdomar vill experimentera lite med skiljetecknen i tonåren. Eftersom grundskolor ofta undervisar väl om punkt, kommatecken och kolon blir det semikolonet som drabbas. Byrman tillägger att semikolonets grafiska utseende, samt det akademiska intryck tecknet kan ge, kan locka till användning.

4 Forskningsöversikt

4.1 Svensk forskning

Det finns relativt lite forskning om semikolon. Strömquist har dock skrivit en artikel i *Språk och stil* (1992:78-79), i vilken hon undersöker orsaken till skiljetecknens vacklande bruk och konstaterar:

[V]id en genomgång av regelsamlingarna slås man [...] av en annan sak: den påtagliga variationen i fråga om handboks författarnas inställning till skiljetecknens funktion. Attityderna varierar över tiden, ibland under en och samma period, och frågan är om inte ett viktigt skäl till det vacklande bruket finns just här, i språkbrukarnas, forskarnas och pedagogernas varierande inställning till interpunktionens yttersta syfte och funktion.

Hon menar alltså att variationer i åsikterna om interpunktionens funktion har medfört ett vacklande bruk. Strömquist (1992:102,108) kan, i sin undersökning av regelböckerna, skönja fyra funktioner som dominerar regelboks författarnas syn på interpunktion:

- Tydlighets- och förståelsefunktionen
- Den grammatisk-syntaktiska funktionen
- Den retoriska funktionen
- Den kognitiva funktionen

4.1.1 Tydlighets- och förståelsefunktionen

Den första gruppen, de som förespråkar tydlighet och förståelse, menar att syftet med interpunktion är att göra en text tydlig och begriplig. Detta är den tidigaste uppfattningen som fokuseras i handböckerna (Strömquist 1992:102-103). Redan på 1500-talet anser Manutius barnbarn att förtydligandet av satsen var skiljetecknens viktigaste uppgift. Mellberg (1987) Arvidi (1651:211) och Tiällman (1696:151) lägger också tonvikt på tydlighets- och förståelsefunktionen. Denna syn kom att betonas av handboks författare under 1700-talet. Den hamnade dock i skymundan under 1800-talet när andra sätt att se på skiljetecken dominerade, men lyftes upp igen under 1900-talet (Strömquist 1992:103-104).

4.1.2 Den grammatisk-syntaktiska funktionen

Ett av de synsätt som tog över på 1800-talet var den grammatisk-syntaktiska. En pionjär inom detta synsätt var Hanell. Hanell (1764: § 5-19) gör en syntaktisk analys innan han rekommenderar ett kolon mellan för- och eftersatser (se 3.1). Efterföljande grammatikor anammade inte bara kolonets roll utan också hans syn på att syntaxen bestämmer bruket av skiljetecken. Denna syn kom att dominera regelböckerna under 1800-talet (Strömquist 1992:94,104-105).

4.1.3 Den retoriska funktionen

Den tredje synen på skiljetecknens funktion innebär att interpunktion ses i förhållande till det talade språket. Skiljetecken bör då brukas framför allt som ett hjälpmedel i att tala skrivet språk. Skiljetecknens retoriska funktion förespråkades under 16-, 17- och 1800-talet av diverse handboks författare (Strömquist 1992:102).

Språkvetaren Nils Linder (1886:64) skriver bland annat att skiljetecknens syfte är att ”angifva hvilopunkter för rösten vid uppläsning”. Vidare redogör Linder (1886:65) för hur långa pauser de olika skiljetecknen har. Punkten tillskrivs då en fyra, vilket innebär att man efter en punkt bör räkna till fyra innan man fortsätter med nästa mening. Kolon tillskrivs en trea, semikolon en tvåa och kometecknen en etta.

Skiljetecken brukades inte endast som pausmarkörer utan också för att åskådliggöra talets varierande tonhöjd.

Att fokus låg på talet vid denna tid var egentligen inte särskilt konstigt. Texter skrevs ofta för att läsas upp. In på början av 1900-talet sågs skiljetecken som ett hjälpmedel vid högläsning. Men samhället kom att förändras och bli alltmer

skriftspråksinriktat och synen på skiljetecknens funktion modifierades därefter (Strömquist 1992:106-107).

4.1.4 Den kognitiva funktionen

Den fjärde synen – den kognitiva funktionen – är inte lika framträdande i regelböckerna som de tidigare tre, men den går att skönjas (Strömquist, 1992:108). Hof (1753:57), som också förespråkar tydlighets- och förståelseaspekten, skriver exempelvis att skiljetecknen ska ”tjäna till redighet, klarhet och tydelighet, att så mycket bättre förstå den skrifwandes tankar”.

4.1.5 Den kommunikativa funktionen

Strömquist (1992:109-110) påvisar alltså att synen på skiljetecknens funktion har varierat, vilket har medfört ett vacklande bruk. Vilken funktion gäller i dag? Strömquist anser att vi inte kan se skiljetecken som bara exempelvis pausmarkörer eller signaler på syntaxavgränsning. Skiljetecknens funktion är en kombination av alla fyra synsätt. Samtidigt som de ska användas för att hjälpa läsaren att se hur skribenten vill att texten ska läsas, ska de också brukas för att tydliggöra och skapa förståelse. Skiljetecken ska fungera som en hjälp vid pausering, men de ska också ge textbindning.

Denna samordnade funktion benämns som en kommunikativ funktion; skiljetecken är kommunikativa signaler till hur en text bör läsas. Detta innebär dock att läsare och skribenter måste vara överens om vad de olika skiljetecknen står för, vilket inte alltid verkar vara fallet.

4.2 *Engelsk forskning*

I engelsk forskning har semikolonet bland annat undersökts av Paul Bruthiaux, PhD linguistics. Bruthiaux (1995:2,6) har granskat semikolonbruket i engelska texter från mitten av 1500-talet till slutet av 1900-talet. Han påtalar att bruket av semikolon blomstrade under 1600- och 1700-talet. Andra så kallade ”mellanmärken”, såsom kolon och tankstreck, fick inte samma markanta ökning. På 1800-talet minskade bruket av alla dessa skiljetecken, men semikolonet var fortfarande det populäraste av dem. Vidare skriver Bruthiaux att bruket på 1900-talet var fortsatt sparsamt. Förekomsten av dessa tre skiljetecken hade dessutom alltmer jämnat ut sig.

Bruthiaux (1995:9) teori är att semikolonbruket ökade i samband med att skiljetecknen fick en syntaktisk roll, istället för en prosodisk som tidigare hade dominerat det engelska språket. Nedgången på 1900-talet kopplar han till att det engelska skiljeteckensystemet visar tydliga tecken på att ha genomgått en förenklingsprocess, samtidigt som grammatikor och andra manualer inte har följt med i skiljetecknens regelutveckling. Grammatikor ger exempelvis fortfarande semikolonet en abstrakt innebörd, som varken speglar eller försvarar det faktiska bruket.

I sin artikel redogör också Bruthiaux (1995:6) för olika typer av samband mellan huvudsatser där ett semikolon passar. Han menar att det finns tre typer:

- Huvudsatser med ett förklarande eller upplysande samband
- Huvudsatser med ett kontrasterande samband
- Huvudsatser med ett orsakssamband

5 Metod och material

En av mina frågeställningar lyder: ”Hur brukas och missbrukas semikolonet?”. Detta är något som både Språkrådet och Strömquist diskuterar (se 3.2 och 3.3), men det förefaller inte som att deras resultat bygger på några systematiska undersökningar. Jag ville göra just detta och har därför undersökt bruket och missbruket av semikolon genom en enkätundersökning.

5.1 Enkätundersökningen

Jag upprättade en enkät med syfte att undersöka användningen av semikolon. Denna enkät gjordes i två olika versioner. Under upprättandet av enkäten använde jag mig av Jan Trosts bok *Enkätboken* (2007) samt Annika Eliassons *Kvantitativ metod från början* (2013).

5.1.1 En kvantitativ studie

Eliasson (2013:29-30) konstaterar att en kvantitativ studie lämpar sig om man vill mäta attityder eller förhållanden inom en eller flera grupper. Med en kvantitativ metod får man siffror på sitt undersökningsmaterial och det går att dra slutsatser utifrån dessa siffror.

Jag ville se hur stor andel av mina informanter som valde semikolon i olika meningar, och båda versionerna av enkäten grundar sig därför i en kvantitativ metod. När jag undersökte datorns eventuella påverkan på semikolonbruket upprättade jag två olika typer av enkäter: en som angav skiljetecken (se bilaga 2 och 5.1.2) och en som inte gjorde det (se bilaga 3 och 5.1.2).

Vid kvantitativa metoder är slutna frågor – frågor med svarsalternativ – lämpliga. Öppna frågor kan och får förekomma, men då närmar man sig en kvalitativ metod. Vid öppna frågor brukar det nämligen vara svårt att kategorisera materialet i samband med analys, och då måste man tolka svaren för att kunna skapa olika kategorier (Eliasson 2013:36-37).

Enkätens första del bestod av 18 meningar med luckor istället för skiljetecken. I enkätens första version angav jag som sagt skiljetecken som informanterna kunde välja mellan. I version två angavs alltså inga skiljetecken, inga svarsalternativ. Ändå bör denna del också i version två ses som en fråga i enlighet med en kvantitativ metod. Svarsalternativen stod visserligen inte utskrivna, men svenska språkets begränsade antal skiljetecken gör att det knappast kan ses som en öppen fråga.

Det har dessutom inte varit svårt för mig att skapa kategorier – varje skiljetecken fick sin egen kategori, utom frågetecknen och utropstecken som båda räknades in i kategorin ”Övrigt”. Även luckor som lämnades tomma sorteras in i den sistnämnda kategorin.

Den andra delen av enkäten såg likadan ut i båda versionerna: jag presenterade färdiga meningar med fetstilta skiljetecken och informanterna fick kryssa i *ja* eller *nej* på frågan om de skulle välja detta skiljetecken. Frågor med svarsalternativ är en kvantitativ metod (Eliasson 2013:36-37). Om informanterna valde att svara *nej* bad jag dem dessutom att ange vilket skiljetecken de skulle välja istället. Här angavs inga svarsalternativ men återigen leder vårt begränsade antal skiljetecken till att frågan måste anses vara sluten.

I enkätens tredje del, som också den såg likadan ut i de olika versionerna, fick informanterna sätta in valfria skiljetecken i ett textstycke helt utan interpunktion. Detta textstycke togs från sidorna 27 och 41-42 i boken *Komma rätt, komma fel och komma till punkt* (2005). Jag plockade själv bort skiljetecknen och skrev dessutom stycket med gemener för att ge dem frihet att både välja skiljetecken och placering själva. Också detta får räknas till en kvantitativ fråga, även om den i högre grad liknar

en öppen fråga. Detta märktes också vid sorteringen i kategorier. Tack vare friheten i skiljetecknens placering fick frågorna fler kategorier än tidigare i enkäten.

Avslutningsvis lämnade jag också ett utrymme för eventuella ytterligare kommentarer, efter rekommendation av Trost (2007:76). Detta är en öppen fråga, dock helt frivillig. Alla 60 informanter besvarade den inte.

Frågorna i enkäten var följaktligen nästan uteslutande utformade efter en kvantitativ metod. Dessutom besvarades enkäten av 60 informanter (30 per version). Med 37 frågor på varje enkät gav detta sammanlagt över 2000 svar. Antalet svar och antalet informanter gör att jag kan konstatera att en viss procent av mina informanter väljer exempelvis ett visst skiljetecken framför ett annat. Mängden informanter pekar därmed också på en kvantitativ metod. Å andra sidan är de inte tillräckligt många och tillräckligt slumpmässigt valda för att resultatet ska kunna anses vara representativt för det svenska samhället. Jag har istället gjort ett bekvämlighetsurval bland informanterna genom att lämna ut enkäterna till personer inom familje- och bekantskapskrets. Samtidigt har urvalet också varit strategiskt – jag ville tillfråga exakt lika många informanter inom varje åldersgrupp (Trost 2007:30-33).

Mitt syfte var att undersöka semikolonanvändningen. Ändå valde jag att kalla enkätundersökningen för ”Undersökning om skiljetecken” och informanterna testades på många olika konstruktioner och skiljetecken. Bland annat efterfrågades skiljetecken i flera indirekta frågor. En enkät som uttalat hade handlat om semikolon skulle givetvis ha genererat många semikolon, och det var därför viktigt att dels presentera mitt uppsatsämne som ”skiljetecken” och dels låta dem besvara meningar i enkäten som inte var relevanta för denna uppsats.

5.1.2 Två versioner

Min tes i uppsatsen är att yngre personer använder semikolonet mer än äldre på grund av att detta skiljetecken finns så lättillgängligt på datorn, vars nya kommunikationsmedel, som Gunnarsdotter Grönberg (2007:245) poängterar, yngre ofta nyttjar. Det är svårt att veta om semikolonets förekomst på tangentbordet ger tecknet någon fördel, men det är definitivt ingen nackdel att det finns där; datoranvändaren kan påminnas om tecknet vid åsynen av det. För att undersöka om min tes stämmer upprättade jag två versioner av enkäten. I version ett angav jag vilka skiljetecken informanten kunde välja mellan med meningen: ”Välj mellan punkt (.), kommatecken (,), frågetecken (?), utropstecken (!), kolon (:), semikolon (;) och tankstreck (-).” Här gav jag

semikolonanvändandet en fördel, betydligt starkare än tecknets position på datorn, men det skulle ändå kunna visa huruvida man använder tecknet mer om man påminns om det. I den andra versionen av enkäten angav jag inga skiljetecken att välja mellan; det fanns därmed inget som påminde informanten om semikolontecknet. Utöver detta var versionerna identiska. 30 av informanterna, 15 inom varje åldersgrupp, fick besvara version 1 och de andra 30 version 2.

Vid redovisningen av resultatet för denna tes jämför jag dock endast svaren på enkätens första fråga. Alla informanter, oavsett om den inledande meningen i fråga ett förekom eller inte, påmindes nämligen om semikolonet i den andra frågedelen, då detta skiljetecken angavs som förslag i flera meningar.

5.1.3 Urval

Informanterna representerar två åldersgrupper – yngre och äldre. De yngre informanterna är födda mellan 1984 och 1994 och är således mellan 20 och 30 år gamla. Eftersom informanterna är inom min bekantskapskrets har det inte kunnat undvikas att flera bor i Lund och studerar på universitet.

De äldre informanterna är födda mellan 1964 och 1944 och är därmed mellan 50 och 70 år gamla. Dessa är mer utspridda i södra Sverige. Utbildningsnivån bland de äldre informanterna är dock också hög.

Bekvämlighetsurvalet – att jag tillfrågade folk i min bekantskapskrets – medförde att många hade slutfört eller var mitt uppe i en akademisk utbildning, men ytterligare en orsak var att personer utan högre utbildning valde att tacka nej. De tyckte helt enkelt inte att de var kunniga nog. Att många av de yngre informanterna studerar eller har studerat på universitet eller högskola kan givetvis ha påverkat resultatet.

Semikolon anses vara ett skiljetecken som passar i just akademiska sammanhang (Byrman, 2011), och en högre utbildning ökar därmed sannolikheterna för att informanterna använder skiljetecknet. Eftersom båda grupperna framför allt omfattar informanter med hög utbildning blir det ändå möjligt att dra slutsatser om ålderskillnader i semikolonbruket.

5.2 *Korpusundersökningen*

För att komplettera de svagheter min enkätundersökning hade jämförde jag även de resultat jag fick fram med sökningar i Språkbankens Korp. Med sökningar i olika korpusar på Språkbanken ville jag framför allt se om de typer av bruk och missbruk

som mina informanter uppvisade, förekommer just nu bland en bredare allmänhet. Jag eftersträvade alltså nyligen publicerade texter på internet, vilket avgränsar min sökning till tre olika korpusar: *Twittermix*, *Svenska Wikipedia från April 2014* samt *Akademiska Texter – Samhällsvetenskap*. Jag sökte här efter ; för att sedan jämföra bruket och missbruket med mina informanternas svar.

En enkätundersökning som huvudsaklig metod valdes för att den bäst besvarar min frågeställning. Det går givetvis att kartlägga semikolonbruket och -missbruket genom att göra en mer systematisk sökning i just Språkbankens Korp. Då blir dock endast en jämförelse mellan publikationsårtalen möjlig, eftersom det är omöjligt att ta reda på åldern hos alla skribenter. Korpussökningarna användes därmed endast som en kontroll på de användningsområden som jag fann.

5.3 Avgränsning

Jag har valt att koncentrera mig på semikolonanvändningen inom två olika åldersgrupper. Givetvis hade fler grupper kunnat undersökas, men då ett av mina syften var att se om semikolonet verkligen var utdöende, lämpade sig en jämförelse mellan just två åldersgrupper: yngre och äldre informanter.

Det hade också varit möjligt att undersöka semikolonbruket mellan män och kvinnor; informanter med en geografisk spridning, antingen inom Sverige eller inom ett ännu större geografisk område; högutbildade respektive lågutbildade informanter; informanter med svenska som modersmål gentemot informanter med svenska som andraspråk. Möjligheterna var många, men jag koncentrerade mig på den åldersmässiga skillnaden på grund av min tes om datorns påverkan.

Dessutom hade jag, som ovan skrivet, kunnat genomföra en mer systematisk undersökning på Språkbankens Korp, men det föll utanför ramarna för min frågeställning. Jag avgränsade min korpussökning till tre korpusar innehållandes nyligen publicerade texter för att dessa skulle fungera bäst som jämförelse till enkätresultatet. Också korpussökningen hade kunnat utökas, men jag ville hålla den relativt liten eftersom enkätundersökningen var min huvudsakliga metod.

5.4 Litteratur

Den litteratur jag främst har utgått ifrån är Strömquists artikel i *Språk och stil* (1992), men också Paul Bruthiauxs kapitel i *Applied Linguistics* (1995). De diskuterar båda orsaken till det vacklande bruket.

Min uppsats syftar bland annat till att beskriva bruket och missbruket av semikolon. För att kunna dra några slutsatser utifrån det resultat jag fick fram ansåg jag det också relevant att kortfattat beskriva semikolonets historia. Regelböcker, från Arvidi (1651) till Språkrådets *Svenska skrivregler* (2008), har därför också varit viktig litteratur. Ett djupare nedslag gjordes i den sistnämnda eftersom den beskriver det normativa bruket i dag. Om dagens deskriptiva bruk fanns inte lika mycket litteratur men Språkrådet (2014) samt Strömquist (2000) belyser det, dock inte uttömmande.

6 Resultat

Med min enkätundersökning ville jag undersöka den deskriptiva semikolonanvändningen. Nedan redovisas mina resultat.

6.1 *Semikolonbruket bland informanterna*

6.1.1 Mellan huvudsatser

I enkäterna återfinns sex meningar som alla består av två huvudsatser med nära innehållsmässigt samband, där semikolon kan tänkas användas.

- (1) Zlatan missade den avgörande straffen_Sverige var utslagna.
- (2) Livet är så orättvist_alla får inte mat varje dag.
- (3) Marcus åt snabbt – han var hungrig.
- (4) Bo är frusen_David är varm.
- (5) Charlotte åt sushi; jag beställde pizza.
- (6) Tyskland har 81 miljoner invånare, detta gör det till Europas näst folkrikaste land.²

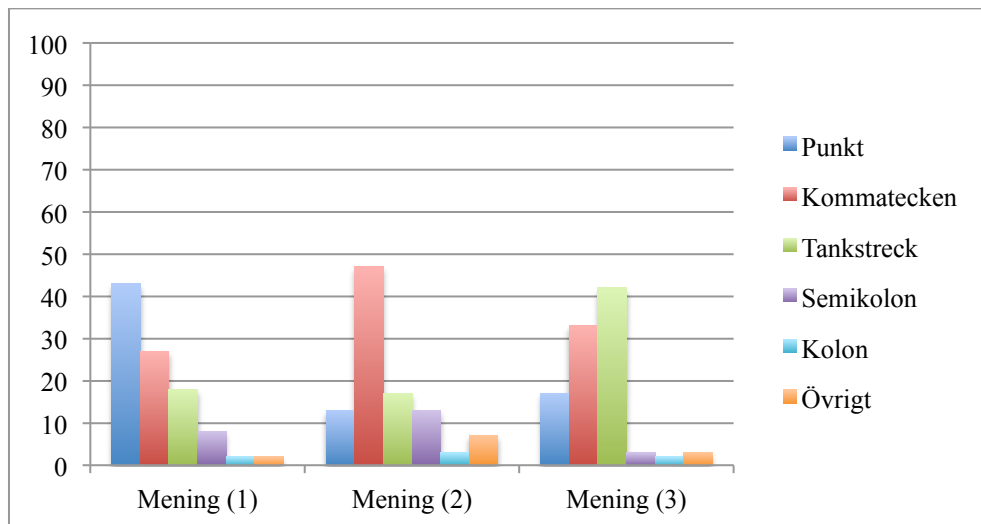
Dessa meningar går att koppla till Bruthiauxs (1995:6) tre sambandstyper för semikolon. Mening (1), (2) och (3) är sammanlänkande av ett orsakssamband. Vidare är mening (4) och (5) lika då huvudsatserna här ställs mot varandra och varandra och därför har ett kontrasterande samband. Bruthiauxs tredje sambandstyp, ett förklarande samband, åskådliggörs med mening (6).

Figur (1) nedan synliggör informanternas val av skiljetecken i de huvudsatser med orsakssamband.

---

² Alla numrerade exempelmeningar återfinns sammanförda i bilaga (1).

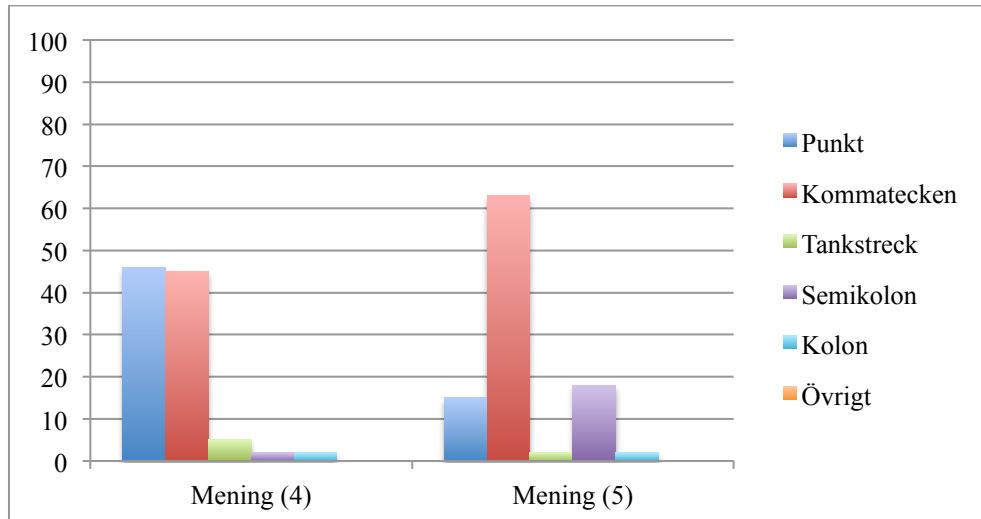

Figur 1: Informanternas val av skiljetecken vid huvudsatser med ett orsakssamband

I mening (1) väljer 8 % av informanterna semikolon, medan 43 % föredrar punkt. 18 % av informanterna väljer tankstreck. Mening (2) genererar 13 % semikolon. 47 % föredrar kommatecken och 17 % anger tankstreck. I den tredje meningen med orsakssamband, mening (3), anger jag ett tankstreck. 42 % av informanterna vill behålla detta. 33 % föredrar kommatecken och 17 % punkt. Endast 3 %, två informanter, väljer semikolon. Det blir tydligt att mitt angivande av tankstreck har spelat roll: bruket av tankstreck ökar jämfört med de andra orsakssambandbundna huvudsatserna.

I mening (5) anger jag ett semikolon mellan huvudsatserna, vilket precis som ovanstående exempel borde medföra att en större andel behåller det. Resultatet, som åskådliggörs i figur (2), visar att 18 % av informanterna behåller semikolonet, medan 63 % vill ersätta det med ett kommatecken. 15 % väljer punkt. I mening (4), som också är sammanbunden av ett kontrasterande samband men där inget skiljetecken föreslås, väljer endast 2 %, en informant, semikolon. Majoriteten föredrar punkt eller kommatecken. Andelen som väljer semikolon blir alltså mycket riktigt högre om det anges, men inte lika hög som andelen som väljer att behålla tankstreck i mening (3). När inget skiljetecken anges föredras dock andra skiljetecken framför semikolonet i meningar där huvudsatser kontrasteras.

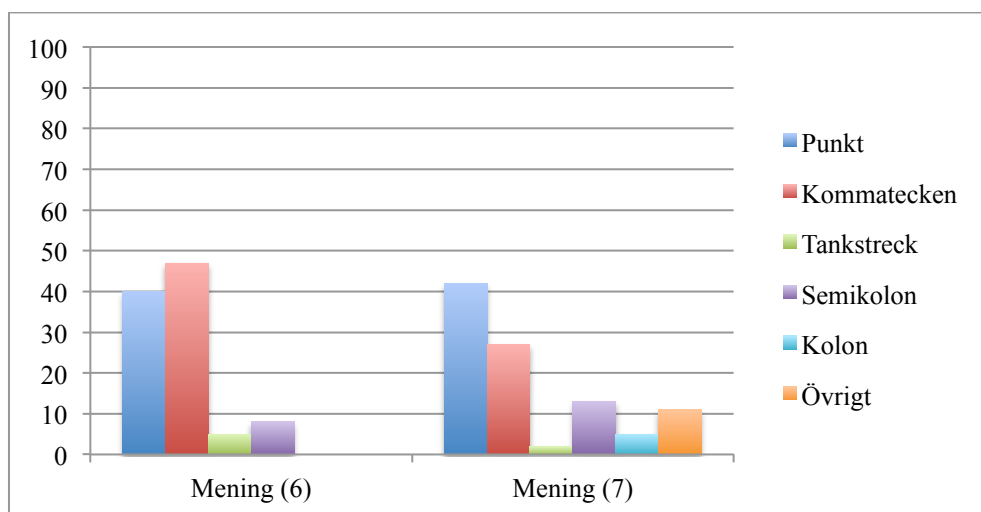

Figur 2: Informanternas val av skiljetecken vid huvudsatser med ett kontrasterande samband

I mening (6) angavs som tidigare nämnt ett kommatecken, så för att kunna dra en slutsats om valet av semikolon vid förklarande samband krävs en jämförelse med en mening där inget skiljetecken anges. En sådan mening återfinns i enkätens tredje del, som består av en löpande text där flera huvudsatser kan tänkas ha ett samband, och där semikolon därmed vore brukligt. Bland dessa meningar har exempelvis mening (7) nedan ett förklarande samband mellan huvudsatserna, precis som mening (6).

(7) Skiljetecknen är språkets trafiksignaler; de talar om när vi ska sakta ner.

Resultatet för skiljeteckenbruket i dessa meningar syns i figur (3).

Figur 3: Informanternas val av skiljetecken vid huvudsatser med ett förklarande samband

Andelen som väljer kommatecken är större när kommatecknet anges. Semikolonet prefereras av 8 % i mening (6) och 13% i mening (7).

Bland Bruthiauxs (1995:6) huvudsatssamband – orsak, kontrast och förklaring – tycks alltså semikolonet vara ovanligast mellan kontraster, då endast 2 % själva föreslår detta.

Mellan huvudsatser med mindre samband, såsom nedanstående exempel (8), väljs inte ett enda semikolon. Sambandet verkar alltså vara viktigt för informanterna.

(8) [D]e talar om när vi ska sakta ner, lägga märke till något, ta en omväg, och stanna. – – – När det gäller bruket av stora bokstäver och punkten i slutet av meningen (...) så har de inte alltid funnits där.³

6.1.2 Mellan led i uppräknings

I enkäten finns även två meningar innehållandes uppräknings med bindeordet *och*. Sådana uppräknings ska enligt Språkrådet (2008:188) skiljas åt med semikolon. I den första meningen får informanterna fritt välja skiljetecken:

(9) Allt var nedpackat i träningsväskan: gymmaskor_shorts och t-shirt_handduk_schampo och balsam_mobil och plånbok.

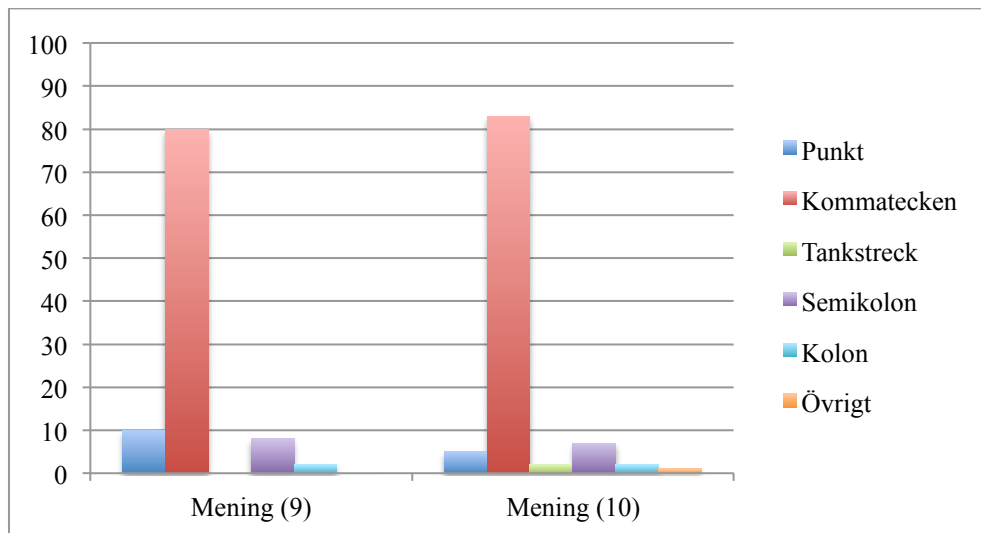
Den andra meningen är konstruerad på ett, enligt Språkrådet (2008:184), felaktigt sätt, nämligen med kommatecken trots bindeordet *och*:

(10) Jag köpte penna, papper och gem, äpplen och bananer och en påse chips.

Här tillfrågas informanterna om de själva väljer det fetstilta skiljetecknet. Om de svarar *nej* får de även ange vad de föredrar. I mening (10) bör alltså sannolikheten vara större att de väljer kommatecken. Figur (4) visar resultatet.

---

³ Exemplet är här återgivet med originaltextens (Truss & Halldinger, 2005:27,41) skiljetecken, men förekom i enkäten utan både skiljetecken och versaler.

Figur 4: Informanternas val av skiljetecken mellan separerade uppräknningar

I mening (9) väljer 80 % av informanterna kommatecken mellan uppräknarna. 8 % – fem informanter – väljer semikolon. Trots att kommatecknet anges i mening (10) blir resultatet snarlikt: 83 % behåller kommatecknet, medan 7 % väljer semikolon och 5 % punkt. Alla utom en informant är alltså konsekventa med sitt semikolon i uppräknningar vilket tyder på en kunskap i reglerna angående dessa.

I Språkbankens Korp återfinns flera fall av semikolonbruk mellan separerade uppräknung. På Twitter är användningen vanlig när användare presenterar, eller upprepar, fotbollslags startelvor. Semikolon används då för att separera positioner enligt följande schema: målvakt; försvarare; mittfältare; anfallare. Nedanstående exempel påträffas bland annat:

(11) Åtvid-HBK, 16:00: StartXI: Lukic; Westerberg, Liverstam, Nyström, Silverholt; Selakovic, Thydell, Rojas, Fagercrantz; Boman, Baldvinsson.

6.2 Semikolonmissbruket bland informanterna

Semikolon missbrukas dock och används i ytterligare konstruktioner, där de enligt skrivreglerna inte passar. Strömquist (2000:35) anger, som beskrivet i 3.3, fyra tillfällen då semikolonet missbrukas:

- Istället för kolon före uppräknung
- Istället för kolon före citat
- Istället för kommatecken före bisats

- Istället för kommatecken före efterställd bestämning

Dessa fyra användningsområden testas också på mina informanter.

6.2.1 Istället för kolon före uppräknings

I enkäten får informanterna skriva vilket skiljetecken de väljer före uppräknings.

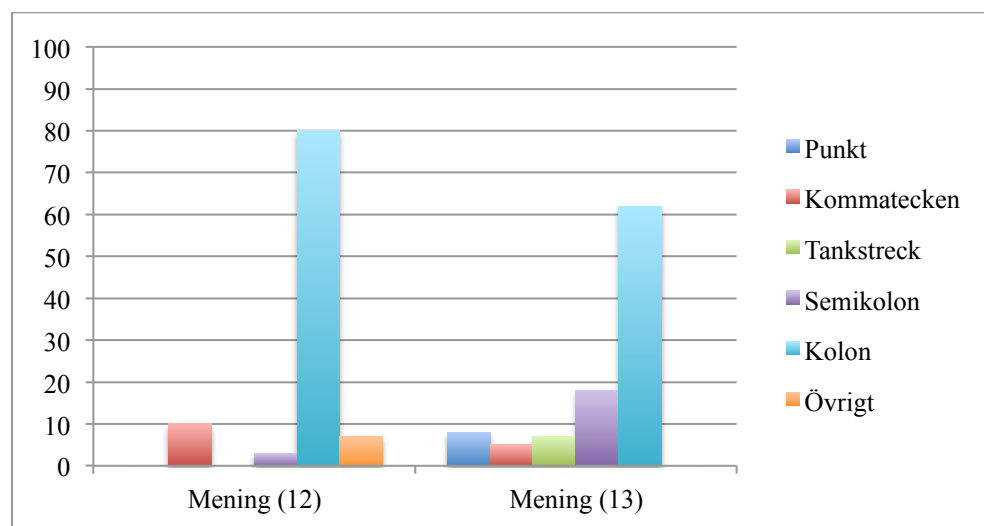
Bland annat dessa meningar undersöks:

(12) Att köpa_gurka, tomat och tacokrydda.

(13) Här serveras en klassisk, engelsk frukost_rostat bröd, ägg, bacon, stekta tomater, stekt korv och bönor.

I mening (12) väljer, som synes i figur (5), en stor majoritet av informanterna kolon – 80 %. 3 %, alltså två informanter, prefererar semikolon.

Kolon föredras också i mening (13) – 62 % väljer detta skiljetecken. 18 % prefererar ett semikolon. Informanterna är alltså inte konsekventa här. Det skiljer 15 procentenheter – nio personer – på semikolonbruket dem emellan.

Figur 5: Informanternas val av skiljetecken före uppräknings

6.2.2 Istället för kolon före citat

Denna konstruktion förekommer på två ställen i enkäten. Första gången anges inget skiljetecken:

(14) Otto svarade eftertänksamt_

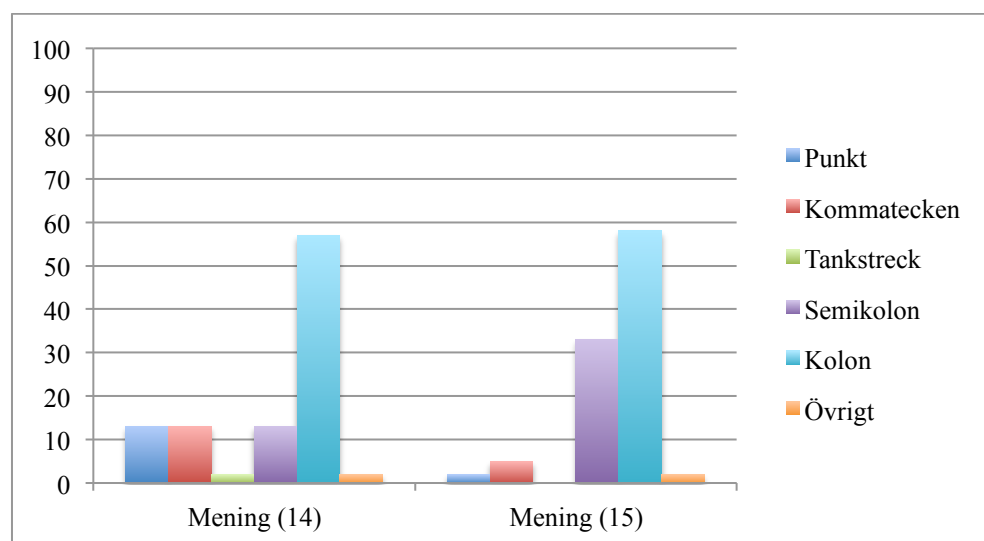
– Jag tar nog hellre en vaniljglass.

Andra gången anges ett semikolon och informanterna tillfrågas om huruvida de väljer detta skiljetecken eller inte, samt vilket skiljetecken de väljer istället.

(15) Han svarade;

– Ja, tack.

Kolon föredras av 57 % i mening (14), medan semikolon, kommatecken och punkt väljs av vardera 13 %. I mening (15) vill 33 % behålla semikolonet. Informanterna är alltså inte helt konsekventa, vilket tyder på en viss osäkerhet kring reglerna. 58 % föredrar kolon. Denna siffra är däremot nästintill identisk med mening (14). De som vill ha kolon verkar alltså relativt säkra på sin sak. Andelen som väljer punkt och kommatecken minskar därmed i mening (15) till förmån för semikolon.

Figur 6: Informanternas val av skiljetecken före citat

6.2.3 Istället för kommatecken före bisats

Enkäten innehåller flera bisatser, men endast två där ett skiljetecken efterfrågas före bisatsen.

(16) Varför får Rosa och Dina vara uppe så länge varje kväll_ medan jag måste lägga mig klockan nio?

75 % sätter här ut ett kommatecken, men det är ändå värt att notera att 2 informanter, 3 %, tycker att ett semikolon passar.

Den andra meningen, exempel (18), väljer jag att belysa längre ner. Även om ett skiljetecken efterfrågas före bisatsen skiljer den sig från mening (16) eftersom bisatsen också är ett parentetiskt inskott. Den kräver alltså två skiljetecken.

6.2.4 Istället för kommatecken före efterställd bestämning

Semikolon före efterställda bestämningar undersöks i en mening där ett semikolon föreslås före den efterställda bestämningen. Informanterna får sedan välja om de vill behålla semikolonet här, eller om de hellre vill ha ett annat skiljetecken.

(17) Sven sover alltid länge; ibland förbi lunchtid.

25 % svarar *ja* på frågan om de skulle välja semikolon i denna mening. 57 % prefererar istället kommatecken. Tankstreck väljs av 10 % av informanterna.

Alla fyra felanvändningar som Strömquist anger förekommer alltså. Förutom dessa fyra felanvändningar har ytterligare två användningsområden, som inte rimmar med regelboken, blivit synliga genom enkäten.

6.2.5 Istället för kommatecken eller tankstreck vid parentetiskt inskott

Vid parentetiska inskott rekommenderar Språkrådet (2008:210) att man väljer skiljetecken utifrån hur viktigt man tycker att inskottet är. Om man vill lyfta fram det bör man välja tankstreck, men om man hellre vill betona att det är mindre viktigt väljer man kommatecken.

Tre parentetiska inskott finns i enkäten:

(18) Deras son_ som har legat på sjukhus i två veckor_ har nu fått komma hem.

(19) J K Rowling_ författaren till Harry Potter_ föddes 1965.

(20) I handskrivna manuskript från 300-talet och framåt var den första bokstaven på sidan dekorerad, illuminerad, oavsett om det var en början på en mening eller inte.

Mening (20) återfinns i enkätens tredje delfråga, där informanterna själva får sätta ut skiljetecken i det textstycke som saknar interpunktion. Ovan återges det dock med originaltextens (Truss & Halldinger 2005:41) skiljetecken.

För det mesta väljs kommatecken vid dessa parentetiska inskott. 95 % av informanterna föredrar två kommatecken i mening (18), men 3 %, två informanter, väljer ett semikolon och ett kommatecken: ”Deras son; som har legat på sjukhus i två veckor, har nu fått komma hem”.

I mening (19) återfinns samma val av skiljetecken, men då endast av en informant. Samma informant väljer dock två kommatecken i mening (18). Inkonsekvens råder alltså också här. Ytterligare en informant väljer semikolon i ett parentetiskt inskott, men då tillsammans med tankstreck: ”J K Rowling; författaren till Harry Potter – föddes 1965.” Också här väljer emellertid majoriteten, 88 %, två kommatecken.

Mening (20) ger många fler varianter eftersom textstycket här helt saknar skiljetecken. 23 % tolkar meningen som ett parentetiskt inskott där *illuminerad* inte betonas och väljer sålunda kommatecken. 17 % betonar *illuminerad* genom att välja två tankstreck. Ovan beskrivna parentetiska inskott med semikolon i kombination med ett kommatecken väljs av en informant. Också i detta fall blir inkonsekvensen tydlig – samma informant anger två kommatecken i mening (18) och mening (19).

Fyra olika informanter väljer alltså denna inskottsparentes med semikolon samt kommatecken eller tankstreck. Också vid en sökning i Korp påträffas detta semikolonbruk. I *Svenska Wikipedia från April 2014* respektive *Akademiska Texter – Samhällsvetenskap* förekommer det exempelvis i nedanstående meningar.

(21) År 1704 utgav han Sagan om tunnan; A Tale of a Tub, där han angrep korruptionen inom religionen och undervisningsväsendet.

(22) Dessutom är mitt val av undersökningsgrupp; pojkar på ett yrkesprogram på gymnasiet, ett resultat av att jag ser just den här gruppen elever som intressanta studieobjekt.

6.2.6 Istället för tankstreck vid paus före något oväntat

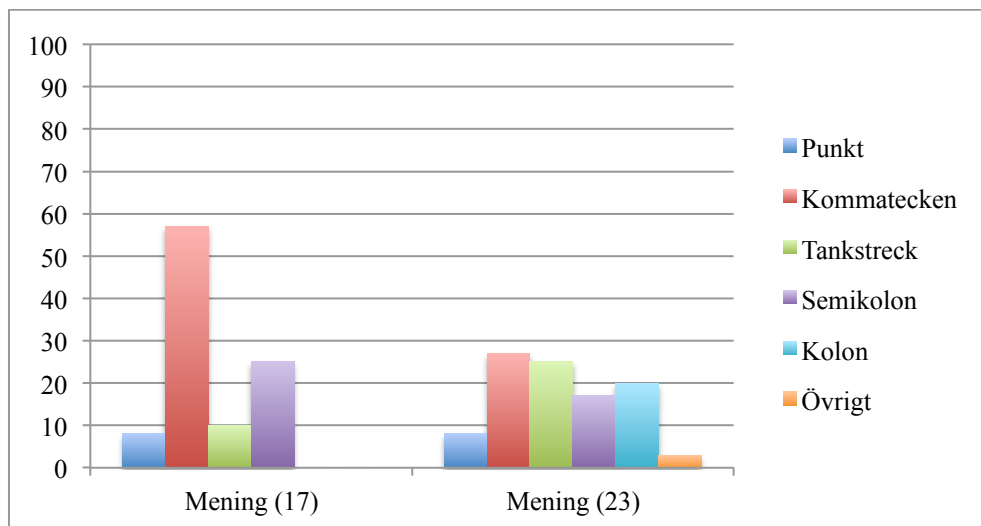
Språkrådet skriver att tankstreck kan anges för att markera en paus före något oväntat.

I sådana meningar fungerar också kolon och kommatecken men de ger inte samma effekt som tankstreck. I enkäten förekommer åtminstone en sådan mening:

(23) Julia tittade förvånat på sin lott_15000 kronor!

Eventuellt kan även mening (17) (se 6.2.4) räknas till dessa, beroende på hur skribenten vill betona det faktum att Sven sover förbi lunchtid.

Resultat av dessa går att utläsa i figur (7).

Figur 7: Informanternas val av skiljetecken vid pauser före något oväntat

Kommatecknet är det populäraste skiljetecknet i mening (23) – 27 % väljer detta.

Tankstreck i sin tur väljs av 25 %. 20 % anger istället ett kolon och 17 % ett semikolon. De fyra skiljetecknen är alltså relativt jämna i bruk.

I mening (17) föreslås semikolon vilket kan påverka den höga siffra som här fås – 25 %. Majoriteten väljer dock kommatecken. Eventuellt eftersträvar de inte samma effekt som de informanter som hellre sätter ut ett tankstreck (10 %).

Även detta semikolonbruk går att hitta vid en sökning i Korp. Två Twitter-användare skriver exempelvis: ”Ryssen blir inte att leka med; 4-1!!” och ”Ukrainas snabba kontringar; farligt!”.

Så här ser alltså bruket och missbruket ut bland mina informanter. Det går sålunda att fastslå att semikolonet brukas relativt ofta, men inte alltid i enlighet med Språkrådets regler. Fler missbrukskonstruktioner har kunnat urskiljas än de fyra Strömquist angav.

6.3 Åldersmässig skillnad

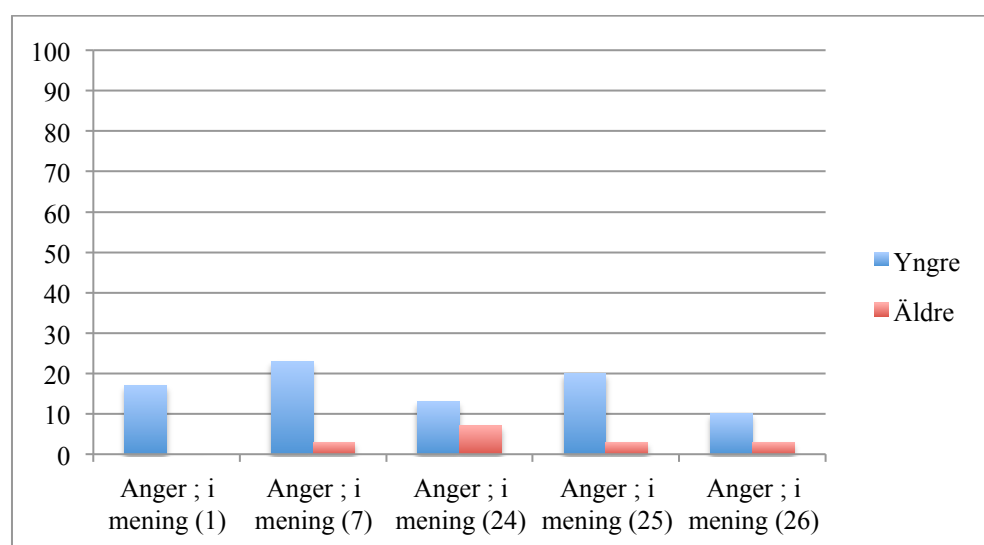
Ytterligare något som går att fastslå är att semikolonet fortfarande är i bruk; det verkar därmed inte utrotningshotat. För att kunna ge ett säkrare svar på denna fråga krävs dock en åtskillnad mellan yngre och äldre informanter. Om endast de äldre informanterna använder semikolon blir hotet om utrotning aktuellt, men om de yngre istället brukar tecknet relativt ofta kan semikolonet knappast ses som utdöende.

Min enkätundersökning visar att semikolonet är vanligare bland yngre informanter. Sammanlagt sätter de yngre ut 94 semikolon, gentemot den äldre gruppen som skriver 63 stycken. Informanter från båda åldersgrupperna uttrycker dock viss frustration över semikolonet. En yngre informant skriver: ”Vad 17 är ;?!...” medan en äldre konstaterar: ”En sak jag har tänkt på under tiden jag fyllt i enkäten är att jag är ju inte bra på detta. T. ex var och när använder man ;?”.

Nedan redovisas åldersgruppernas semikolonbruk i rätt respektive fel position.

6.3.1 I rätt position

Mellan huvudsatser tenderar de yngre informanterna att använda semikolon oftare än de äldre, vilket åskådliggörs i figur (8).

Figur 8: Yngre och äldre informanters semikolonbruk mellan huvudsatser med samband

I mening (1) använder exempelvis 17 % av de yngre informanterna, det vill säga fem stycken, ett semikolon, samtidigt som ingen av de äldre väljer det. Också i textstycket utan skiljetecken är andelen semikolon högre bland de yngre informanterna. Förutom mening (7) återfinns följande tre meningar som exempelvis kunde se ut som följer i den ifyllda enkäten:

(24) Någon har liknat det vid att sy; interpunktionen är de stygn som håller språkets tyg samman.

(25) Det var ofta mycket mer avancerat än bara en liten girland av blommor eller blader; hela detaljrika bibelscener kunde rymmas.

(26) ...så inkörd att ordbehandlingsprogrammen inte ens tillåter en att göra en punkt och sedan en liten bokstav efter mellanslaget; den ändrar automatiskt till en versal.

Sammanlagt fem semikolon skrivs i dessa fyra meningar av de äldre informanterna, medan tjugo stycken sätts ut av de yngre. Om semikolon inte väljs är punkt eller kommatecken vanligast.

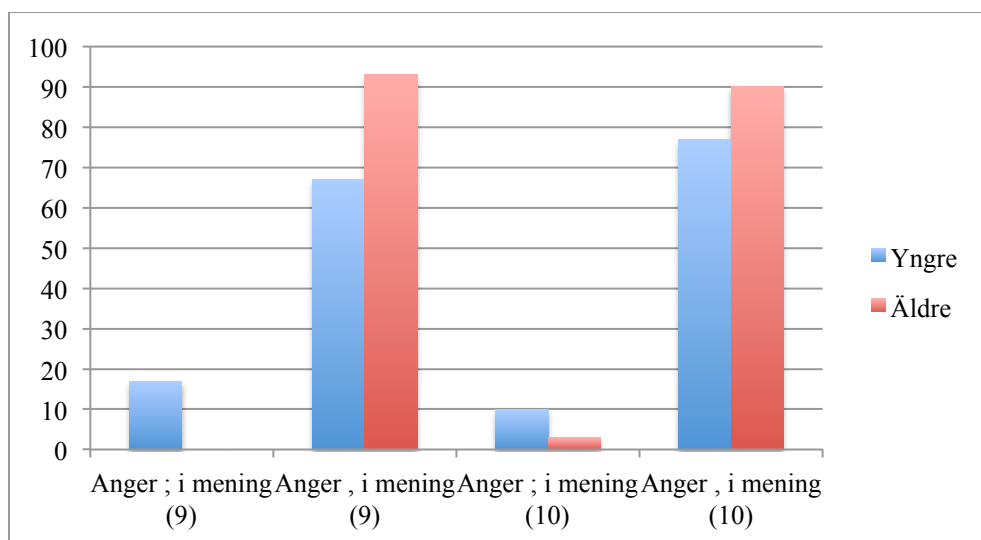
Denna tendens – att yngre väljer semikolon oftare än äldre mellan två huvudsatser – är dock inte hundra procentig. I mening (2) väljer 17 % av de äldre informanterna semikolon gentemot 10 % av de yngre.

Mellan huvudsatser som ställs mot varandra, mening (4) och mening (5), är semikolonet vanligare bland de äldre informanterna. I mening (4) väljer en äldre informant ett semikolon, gentemot inga av de yngre. Än tydligare blir det i mening (5) där 23 % av de äldre vill behålla det utplacerade semikolonet, medan endast 13 % av de yngre väljer att ha det kvar.

Det enda stället som enligt Språkrådet (2008:184,188) kräver semikolon är mellan uppräkningslistor som separeras med exempelvis *och*. Här är återigen semikolonet vanligare bland de yngre informanterna, vilket kan ses i figur (9). I mening (9) valde 17 % av de trettio unga informanterna ett semikolon, jämfört med inga äldre. Båda åldersgrupperna föredrog dock kommatecken, 93 % av de äldre respektive 67 % av de yngre.

I mening (10) föreslås ett kommatecken. Det medför att andelen semikolon minskar bland de yngre informanterna – endast 10 % väljer semikolon, samtidigt som kommateckenbruket ökar med 10 procentenheter. Bland de äldre ökar dock

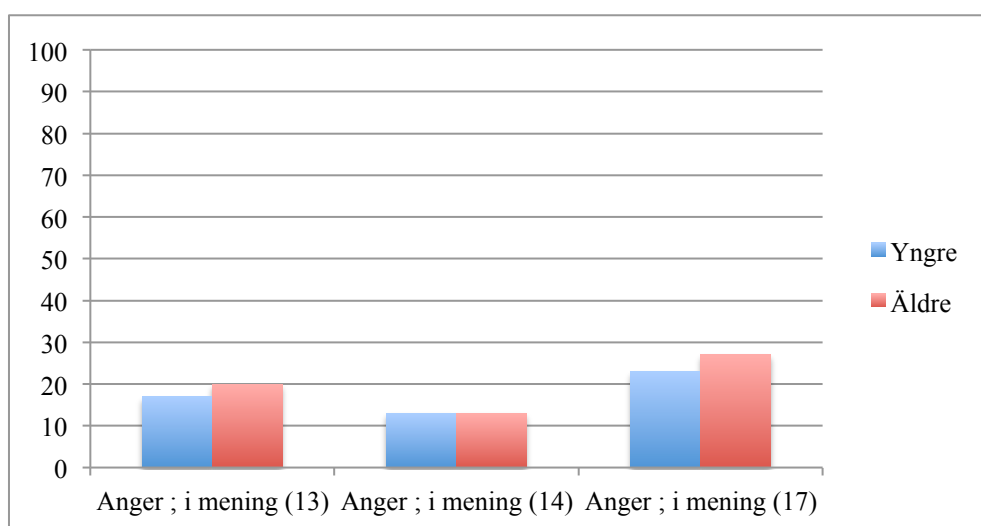
semikolonbruket då en informant anger ett semikolon. Kommatecknet är dock fortfarande i klar majoritet.

Figur 9: Yngre och äldre informanternas val av semikolon respektive kommatecknet i meningar med uppräknings

6.3.2 I fel position

Missbruket av semikolon är mer jämnt fördelat över åldersgrupperna. Detta syns i figur (10) nedan.

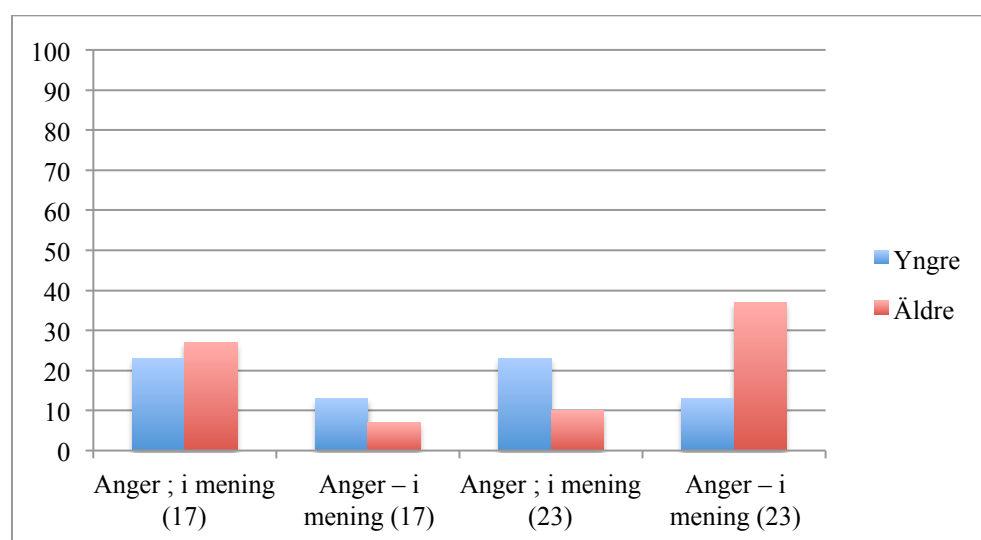
Figur 10: Yngre och äldre informanternas semikolonbruk i meningar där semikolon inte rekommenderas av regelböckerna

I konstruktioner som mening (14) väljer 13 % av båda åldersgrupperna ett semikolon. När de äldre informanterna väljer fler semikolon än de yngre, handlar det ofta om en

informant mer. Detta sker exempelvis i mening (13), då sex äldre och fem yngre informanter anger semikolon, samt i mening (17) när åtta äldre och sju yngre gör samma val.

De yngre är dock i majoritet i två fall: mening (23) och mening (9). 23 % av de yngre anger semikolon i mening (23), jämfört med 10 % av de äldre. Exakt samma procentsiffror gäller i mening (9). I mening (23) vill majoriteten av de äldre (37 %) istället skriva tankstreck, vilket enligt Språkrådet markerar att ”15000 kronor” är något oväntat. Endast 13 % av de unga anger tankstreck. Eventuellt tycker de sig uppnå samma effekt med semikolonet.

I en liknande mening, mening (17), där effekt eventuellt kan vara önskvärd väljer dock som ovan nämnt fler äldre informanter semikolon (27 % jämfört med 23 %) och fler yngre informanter tankstreck (13 % jämfört med 7 %). Informanterna tycks alltså vara relativt inkonsekventa i sina val vilket kan bero på viss osäkerhet.

Figur 11: Yngre och äldre informanters val av semikolon respektive tankstreck i meningar med paus före något oväntat

Det ser likartat ut gällande semikolon före uppräknings: 23 % av de yngre och 10 % av de äldre föredrar semikolon i mening (9); 17 % av de yngre och 20 % av de äldre väljer semikolon i mening (13).

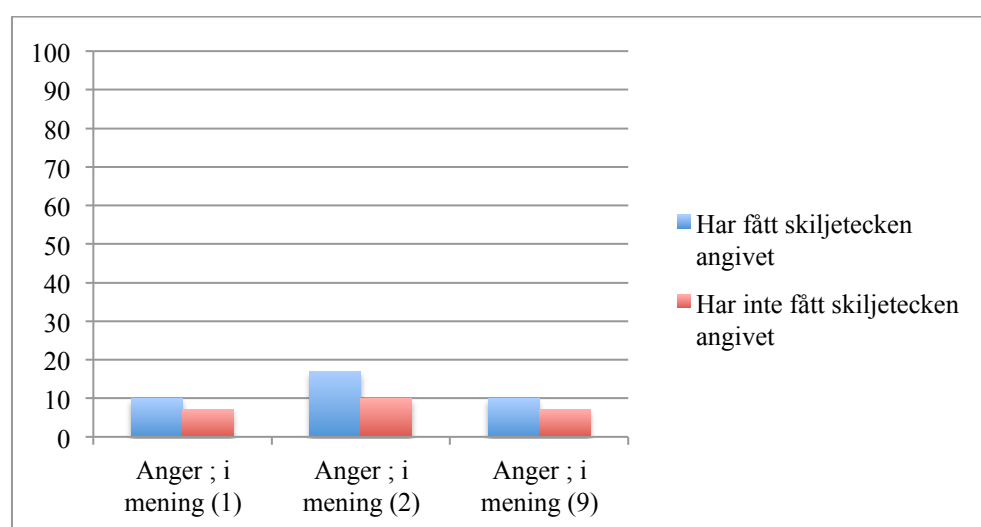
6.4 Tangentbordets påverkan

Min tes var att yngre skulle använda semikolonet mer eftersom de använder datorer i större utsträckning. På datorn finns nämligen semikolonet relativt lättillgängligt.

Hälften av enkäterna saknar en inledande mening där bland annat semikolonet nämns,

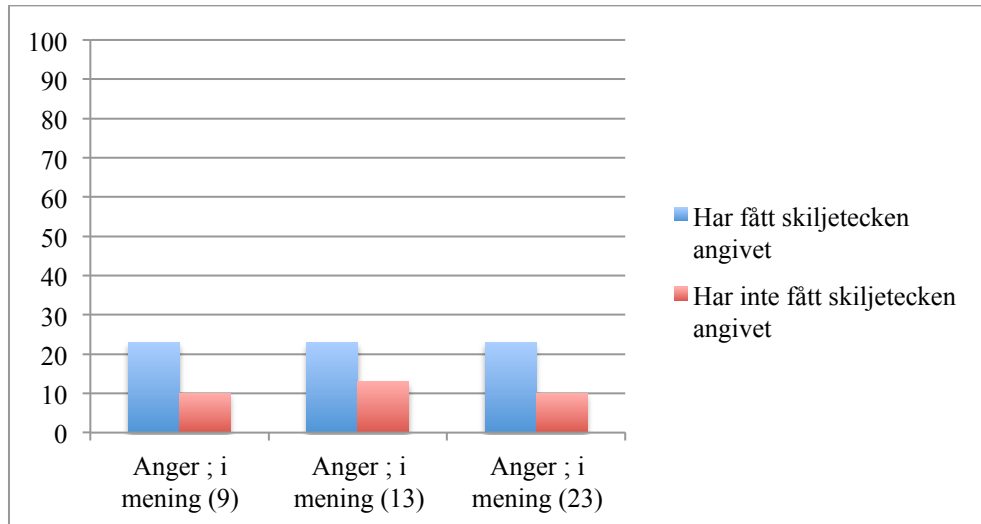
för att ge samma icke-påminnelse som skrift utan dator medför. Eftersom både de yngre och de äldre informanterna får samma påminnelse respektive icke-påminnelse om semikolon särskiljer jag inte på åldersgrupperna i denna del av resultatet. Som påpekats i metodkapitlet koncentrerar jag mig dessutom helt på första frågedelen i enkäten.

I de meningar där semikolon enligt Språkrådet (2008:187-188) passar, anges detta skiljetecken av en något större procentandel bland de informanter som påminns om tecknet. De informanter vars enkäter saknar den inledande meningen använder alltså semikolonet i mindre utsträckning i dessa konstruktioner. I mening (1) väljer exempelvis 10 % av de som får skiljetecken angivet semikolon, jämfört med 7 % av de som inte får det. Dessa procentsiffror är även identiska med resultatet i mening (9) där semikolon ses som det enda rätta av Språkrådet. Samma tendens går även att urskönja i mening (2): 17 % av de som får skiljetecken angivet anger semikolon, medan siffran är lägre (10 %) bland de som inte får samma påminnelse.

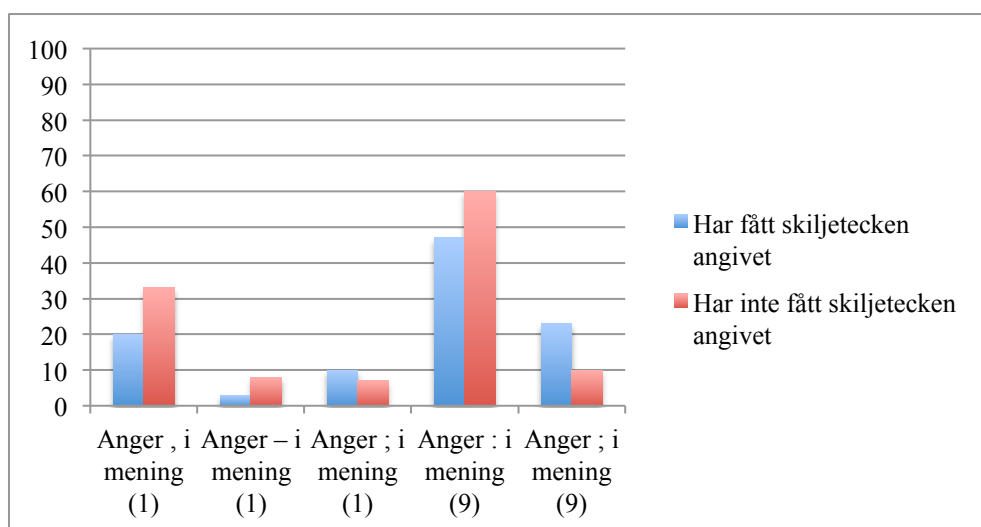
Figur 12: Semikolonbruket, i meningar där semikolon passar, hos informanter som har respektive inte har fått skiljetecken angivet

Skillnaden mellan de olika grupperna blir dock större i meningar där semikolon inte passar. I mening (23) väljer 23 % av de som påminns om tecknen ett semikolon, jämfört med 10 % av de som inte påminns. I mening (9) är procentsiffrorna identiska för grupperna. Nästintill samma siffror gäller för mening (13): 23 % av de som påminns sätter ut ett semikolon, gentemot 13 % som inte påminns.

Figur 13: Semikolonbruket, i meningar där semikolon passar, hos informanter som har respektive inte har fått skiljetecken angivet

Andra skiljetecken tycks inte ha samma fördel av den inledande meningen, snarare tvärtom. Enkäterna som saknar inledningsmeningen har generellt en högre andel punkt, tankstreck, kolon och kommatecken än de enkäter som inleds med meningen. Ett exempel på detta är mening (1), där andelen kommatecken är 33 % utan inledningsmeningen men bara 20 % med den, och andelen tankstreck sjunker från 27 % till 10 % om inledningsmeningen står utskrivet. Ytterligare ett exempel är i mening (9) där andelen kolon sjunker från 60 % till 47 % samtidigt som andelen semikolon ökar.

Figur 14: Valet av kommatecken, tankstreck, kolon och semikolon hos informanter som har respektive inte har fått skiljetecken angivet

7 Sammanfattning och diskussion

Eftersom Språkrådet (2014) och Strömquist (2000) inte skriver uttömmande om bruket och missbruket av semikolon genomförde jag en enkätundersökning som undersökte detta. Jag jämförde även mina informanternas bruk och missbruk med sökningar i Korp.

I resultatet framgick att semikolon mycket riktigt brukades mellan huvudsatser med samband. Bland Bruthiauxs (1995:6) tre typer av samband – orsak, kontrast och förklaring – tycks semikolonet vara ovanligast mellan kontraster. En förklaring till detta kan vara att svenska regelböcker, såsom *Svenska skrivregler*, sällan ger exempel på denna typ av mening.

Sambandet verkar annars vara viktigt för informanterna; mellan två huvudsatser som tycks sakna samband anger ingen informant semikolon.

Semikolon mellan uppräkningsmeningar som separeras används också av några informanter, men inte i lika hög grad som mellan huvudsatser. Informanterna verkar här vara relativt konsekventa – fyra av de fem informanter som valde semikolon i den första uppräkningsmeningen valde sedan också semikolon i den andra. Detta tyder på en regelkunskap. Majoriteten föredrog dock kommatecken.

Strömquist (2000) räknar upp fyra vanliga felanvändningar av semikolon: istället för kolon före uppräkningsmeningar, istället för kolon före citat, istället för kommatecken före bisats samt istället för kommatecken före efterställd bestämning. Alla dessa missbruk kan skönjas bland mina informanter. Ovanligast bland felanvändningarna förefaller semikolon före bisatser vara. Detta skulle kunna härledas till skillnaderna mellan de olika skiljetecknens effekter. Det svagaste skiljetecknet, kommatecknet, valdes av en klar majoritet. Detta skiljetecken ger en kort paus, vilket troligtvis eftersöktes av informanterna i denna mening. I meningar med efterföljande citat, mellan vilka en längre paus krävs, når mycket riktigt semikolonmissbruket högst siffra: 33 % behåller tecknet i mening (15) och 13 % väljer det själva i mening (14).

Förutom de fyra felanvändningar som Strömquist anger syntes ytterligare två användningsområden genom enkätundersökningen: istället för kommatecken eller tankstreck vid parentetiskt inskott samt istället för tankstreck vid paus före något oväntat. Vid parentetiskt inskott råder det viss inkonsekvens. En informant som anger en kommateckenparentes i mening (18), kan alltså sedan välja kombinationen semikolon och kommatecken i mening (19).

Detta bruk påträffas också i Korp, exempelvis på *Svenska Wikipedia från April 2014* och *Akademiska Texter – Samhällsvetenskap*.

För att markera en paus före något oväntat använder flera informanter ett semikolon. Också detta användningsområde återfinns i Korp. På Twitter skriver exempelvis två olika användare: ”Ryssen blir inte att leka med; 4-1!!” respektive ”Ukrainas snabba kontrningar; farligt!”. Det är uppenbart att dessa Twitter-användare vill uppnå någon form av effekt med sina skiljetecken. Istället för att använda tankstreck, som Språkrådet (2008:191) förespråkar, nyttjar dessa skribenter ett semikolon samt ett eller två utropstecken. De båda exemplen från Twitter skulle relativt enkelt byggas ut till huvudsatser, och därmed ett korrekt semikolonbruk: ”Ryssen blir inte att leka; de vann med 4-1 i kväll!” och ”Ukraina är bra på snabba kontrningar; det är farligt!”. Samtidigt försvinner då effekten som ett rappt språk skapar – det språk som har vuxit sig starkt i tidningsvärlden (Truss & Halldinger, 2005:130). Också i just tidningar förekommer exempel på ovanstående typ av semikolonbruk. I *Aftonbladet* skriver krönikören Simon Bank (2013): ”Jag gillar Erik Hamréns värld. Det verkar roligare att leva där; färgrikare, mer romantiskt.”

Här finns utrymme för vidare forskning: Hur ser semikolonbruket ut bland journalister och författare i dag? Är denna konstruktion vanlig i tidningar och böcker, som ändå korrekturläses? Om det är så att skribenter och korrekturläsare behärskar semikolonets regler men medvetet väljer detta bruk av tecknet tycks det snarare handla om en förändring i sättet att använda semikolonet. Detta får dock undersökas i vidare forskning.

För att besvara frågan om huruvida semikolonet verkar vara utdöende eller inte undersöktes i denna uppsats skillnaden i semikolonbruket bland yngre och äldre informanter. Sammanfattningsvis kan här sägas att yngre informanter använder semikolon mer frekvent än äldre: de yngre informanterna sätter ut 94 semikolon; de äldre sätter ut 63 stycken. En grundligare genomgång av enkätresultatet visar att yngre använder fler semikolon än äldre mellan huvudsatser med nära innehållsmässigt samband och mellan uppräknningar. Däremot anger fler äldre informanter semikolon mellan huvudsatser där motsättning råder som samband. Gällande missbruket av semikolon är båda åldersgrupperna tämligen inkonsekventa med dem, vilket tyder på osäkerhet. Informanter från båda åldersgrupperna uttrycker frustration över skiljetecknet.

För att se huruvida datorn påverkar användandet av semikolon saknar hälften av enkäterna en inledande mening där bland annat semikolonet nämns. Detta syftade till att ge dessa informanter samma icke-påminnelse som skrift utan dator för med sig.

I meningar som, enligt regelböckerna, kan innehålla semikolon är bruket något större bland de som påminns om tecknet. Bland semikolonanvändningen som inte rimmar med regelböckerna är skillnaden större mellan grupperna. I exempelvis mening (23) anger 23 % av de som får den påminnande inledningsmeningen ett semikolon, jämfört med 10 % av de som inte får den. Det är också tydligt att just semikolonet är det tecken som ökar vid inledningsmeningen, eftersom bruket av de andra tecknen samtidigt minskar.

Sammanfattningsvis kan alltså sägas att semikolon både brukas och missbrukas, men att missbruket sker på fler sätt än de som tidigare har kartlagts. En åldersmässig skillnad går att skönja: yngre tenderar att använda tecknet mer förutom i fall där samband kontrasteras. Missbruket är också mer jämnt fördelat över åldersgrupperna. En påminnelse om tecknet ser ut att öka just semikolonbruket, varpå bruket av andra skiljetecken minskar. I dessa fall används dock semikolonet framför allt i positioner som inte rekommenderas av regelböckerna.

Semikolonet verkar alltså inte vara utdött men missbruket är stort, vilket också går att se i sökningar i Korp: de användningssätt som påträffas bland mina informanter återfinns också i Korp.

Strömquist (1992:77-78,109) menar att missbruket beror på att synen på skiljetecknens funktion har förändrats under åren. Interpunktionen har en kommunikativ funktion, snarare än strikt grammatisk-syntaktisk eller strikt retorisk. Också Bruthiaux (1995:9) diskuterar skiljetecknens tidigare prosodiska och syntaktiska roll, och lyfter nu fram interpunktionens förenklingsprocess som en viktig komponent till det vacklande bruket. Bruthiaux menar att regelböckerna inte har följt med skiljetecknens utveckling – att semikolonet beskrivs alltför abstrakt i dem.

Även Strömquist vill att regelböckerna ska förändras. I sin artikel i *Språk och stil* från 1992 (110) skriver hon att skribenter behöver information om hur de olika skiljetecknen fungerar, samt var de är brukliga och inte brukliga. Detta görs i högre grad i *Svenska skrivregler* från 2008. De skriver bland annat: ”Semikolon ska inte användas i stället för kolon före uppräknings, exemplifiering, förklaring och dylikt.” (2008:188) Förutom att detta citat i viss mån kan tyckas gå emot det Bruthiaux (1995:6) säger – att två huvudsatser med semikolon emellan kan bindas samman av

ett förklarande samband – visar min enkätundersökning att ytterligare felaktiga användningssätt av semikolon förekommer. För att minska på missbruket tycks alltså litteraturen om skiljetecken behöva uppdateras.

Semikolonets utrotning verkar oroa många. Denna undersökning tyder på att tecknet inte är på väg att dö ut, eftersom det används relativt frekvent av de yngre informanterna. Dessutom rapporterades från Tiällman (1696:152) redan på 1600-talet om sammanblandning mellan semikolon och kolon. Semikolonbruket har vacklat i alla tider; ändå lever tecknet kvar över 500 år efter dess uppkomst.

Samtidigt tillkännager ändå några informanter en frustration kring just semikolonet eftersom de inte vet hur tecknet används. För att inte bara minska missbruket utan också öka bruket ytterligare, eller för att åtminstone ge mer kunskap om hur tecknet bör användas, kan därför vidare åtgärder behövas – inte bara i regelböckerna. Min tes är att semikolonet ofta bortprioriteras i skolundervisningen och att detta medför både ett icke-användande och ett missbruk. Det vore därmed intressant att undersöka huruvida skolor undervisar om semikolonet eller inte, och hur ökad undervisning kan bidra till ett ökat och mer korrekt bruk av tecknet. Kanske kan då både oroliga semikolonförespråkare, som fruktar tecknets utrotning, och irriterade språkpoliser, som föredrar att tecknet ska sluta användas, låta sig nöjas.

Referenslista

- Almquist, C. J. L., 1834: *Svensk rättstafningslära, innefattande reglor för alla i språket förekommande fall, upplysta genom exempel, undantagsförteckningar och skriföfningar; för offentlig och enskild Undervisning, äfvensom för äldre personer, hvilka behöfva anvisning att rätt stafva modersmålet*. Norrköping.
- Arvidi, Andreas, 1651: *Manuductio ad poesin svecanam, thet är, en kort handledning til thet svenske poeterij, versz- eller rijmkonsten förfärdigad och sammandragen vthaff Andrea Arvidi Stregnensi*. Strängnäs.
- Bank, Simon, 2013: Kravet: Fler avslut. (11.6.2013) I: *Aftonbladet*.
<http://www.aftonbladet.se/sportbladet/kronikor/bank/article16939880.ab>
Hämtad 2014-05-06.
- Bruthiaux, Paul, 1995: the Rise and Fall of the Semicolon: English Punctuation Theory and English Teaching Practice. I: *Applied Linguistics*, Vol 16, No 1, Oxford University Press.
<http://apliij.oxfordjournals.org/content/16/1/1.full.pdf+html>
Hämtad 2014-04-26 via LUBSearch, Lunds Universitet.
- Byrman, Ylva, 2011: Syndiga semikolon (27.9.2011). I: *Svenska dagbladet*.
<http://blog.svd.se/sprak/2011/09/27/syndiga-semikolon/> Hämtad 2014-01-30.
- Crystal, David, 2006: *Language and the Internet*. [Elektronisk resurs] 2:a uppl. Cambridge: Cambridge University Press.
- Eliasson, Annika, 2013: *Kvantitativ metod från början*. 3:e uppl. Lund: Studentlitteratur.
- Enberg, L. M., 1836: *Svensk språklära utgifven af Svenska Akademien*. Stockholm.
- Gunnarsdotter Grönberg, Anna, 2007: Ungdomsspråk. I: Sundgren, Eva (red) *Sociolingvistik*. Stockholm: Liber.
- Hanell, Caspar Christopher, 1764: *Litet försök om sättet att rätteligen sätta skiljomärknen uti skrifvandet såsom någon hjelpreda till en redig skrifart*. Calmar.
- Hof, Sven, 1753: *Swänska språkets rätta skrifsätt med sina bewis förestält och till kongl. swänska wettenskaps academien framgifwit af Sven Hof*. Stockholm.
- Linder, Nils, 1886: *Regler och råd angående svenska språkets behandling i tal och skrift*. 2:a uppl. Stockholm: P A Norstedts & Söners förlag.

- Mellberg, Per, 1987: *The tails: en studie i skiljetecken, deras ursprung och utveckling*. Stockholm.
- Skrivregler*, 1966. Skrifter utgivna av Nämnden för svensk språkvård. 5 uppl. Stockholm: Norstedts.
- Språkbankens Korp, Göteborgs Universitet, korpusarna *Twittermix*, *Svenska Wikipedia från April 2014 & Akademiska Texter – Samhällsvetenskap*. Sökningar på ; <http://spraakbanken.gu.se/korp/> Hämtade 2014-03-27–2014-05-06.
- Språkkriktighetsboken*, 2005. Utarbetad av Svenska språknämnden. Stockholm: Norstedts Akademiska Förlag.
- Språkrådets hemsida, 2014: Semikolonets dag (6.2.2014) <http://www.sprakradet.se/3847> Hämtad 2014-03-17.
- Strömquist, Siv, 1992 (2): Våra skiljetecken i ett historiskt perspektiv. I: Elmevik, Lennart, Bengt Nordberg & Mats Thelander, *Språk och stil*. Uppsala: Akademiska bokhandeln. S 77-112.
- Strömquist, Siv, 2000: Semikolon måste användas rätt. I: *Svenska dagbladet*, 26.3.2000, s. 35.
- Strömquist, Siv, 2013: *Skiljeteckensboken: skiljetecken, skrivtecken och typografiska grepp*. Stockholm: Morfem.
- Svenska skrivregler*, 1991. Utgivna av Svenska språknämnden. 1 uppl. Solna: Almqvist & Wiksell.
- Svenska skrivregler*, 2008. Utgivna av Språkrådet. 3 utg. Stockholm: Liber.
- Tiällman, Nils, 1696: *Grammatica Suecana Äller En svensk Språk- och Skrif-Konst*. Upsala.
- Trost, Jan, 2007: *Enkätboken*. 3 uppl. Lund: Studentlitteratur.
- Truss, Lynne & Halldinger, Eva, 2005: *Komma rätt, komma fel och komma till punkt*. Stockholm: Wahlström & Widstrand.

Bilaga 1

- (1) Zlatan missade den avgörande straffen_Sverige var utslagna.
- (2) Livet är så orättvist_ alla får inte mat varje dag.
- (3) Marcus åt snabbt – han var hungrig.
- (4) Bo är frusen_David är varm.
- (5) Charlotte åt sushi; jag beställde pizza.
- (6) Tyskland har 81 miljoner invånare, detta gör det till Europas näst folkrikaste land.
- (7) Skiljetecknen är språkets trafiksignaler; de talar om när vi ska sakta ner.
- (8) [D]e talar om när vi ska sakta ner, lägga märke till något, ta en omväg, och stanna. – – – När det gäller bruket av stora bokstäver och punkten i slutet av meningen (...) så har de inte alltid funnits där.
- (9) Allt var nedpackat i träningsväskan: gympaskor_shorts och t-shirt_handduk_schampo och balsam_mobil och plånbok.
- (10) Jag köpte penna, papper och gem, äpplen och bananer och en påse chips.
- (11) Åtvid-HBK, 16:00: StartXI: Lukic; Westerberg, Liverstam, Nyström, Silverholt; Selakovic, Thydell, Rojas, Fagercrantz; Boman, Baldvinsson.
- (12) Att köpa_gurka, tomat och tacokrydda.
- (13) Här serveras en klassisk, engelsk frukost_rostad bröd, ägg, bacon, stekta tomater, stekt korv och bönor.
- (14) Otto svarade eftertänksamt_
– Jag tar nog hellre en vaniljglass.
- (15) Han svarade;
– Ja, tack.
- (16) Varför får Rosa och Dina vara uppe så länge varje kväll_medan jag måste lägga mig klockan nio?
- (17) Sven sover alltid länge; ibland förbi lunchtid.
- (18) Deras son_som har legat på sjukhus i två veckor_har nu fått komma hem.
- (19) J K Rowling_författaren till Harry Potter_föddes 1965.
- (20) I handskrivna manuskript från 300-talet och framåt var den första bokstaven på sidan dekorerad, illuminerad, oavsett om det var en början på en mening eller inte.

- (21) År 1704 utgav han Sagan om tunnan; A Tale of a Tub, där han angrep korruptionen inom religionen och undervisningsväsendet.
- (22) Dessutom är mitt val av undersökningsgrupp; pojkar på ett yrkesprogram på gymnasiet, ett resultat av att jag ser just den här gruppen elever som intressanta studieobjekt.
- (23) Julia tittade förvånat på sin lott_15000 kronor!
- (24) Någon har liknat det vid att sy; interpunktionen är de stygn som håller språkets tyg samman.
- (25) Det var ofta mycket mer avancerat än bara en liten girland av blommor eller blader; hela detaljrika bibelscener kunde rymmas.
- (26) ...så inkörd att ordbehandlingsprogrammen inte ens tillåter en att göra en punkt och sedan en liten bokstav efter mellanslaget; den ändrar automatiskt till en versal.

Bilaga 2

UNDERSÖKNING OM SKILJETECKEN

Jag skriver en C-uppsats om **skiljetecken**, det vill säga exempelvis punkt, kommatecken och utropstecken. Jag vill undersöka vilket skiljetecken folk vill använda i olika meningar. Tänk därför inte på vad som är rätt eller fel, utan ange bara vilket skiljetecken **du** hade valt. **Tack** för din medverkan! /Cecilia Imberg

Födelseår:
Vilket skiljetecken tycker du saknas? Fyll i ett skiljetecken på varje streckad linje. OBS! Det kan finnas flera i varje mening. Välj mellan punkt (.), kommatecken (,), frågetecken (?), utropstecken (!), kolon (:), semikolon (;) och tankstreck (-).
Finns det någon som tycker om surströmming__
- Spring snabbare__ropade Lukas.
Att köpa__gurka__tomat och tacokrydda.
Zlatan missade den avgörande straffen__Sverige var utslagna.
Julia tittade förvånad på sin lott__15000 kronor!
Ju mer tid Daniella ägnade åt att faktiskt plugga inför proven__desto bättre betyg fick hon.
- Var bor du__frågade Aron__
Deras son__som har legat på sjukhus i två veckor__har nu fått komma hem.
Allt var nedpackat i träningsväskan__gympaskor__shorts och t-shirt__handduk__schampo och balsam__mobil och plånbok.
Man kan väl inte sova så här sent__
Otto svarade eftertänksamt__
- Jag tar nog hellre en vaniljglass__
Livet är så orättvist__ alla får inte mat varje dag.
- Varför får Rosa och Dina vara uppe så länge varje kväll__medan jag måste lägga mig klockan nio__
Bo är frusen__David är varm.
Marta undrade varför det inte fanns något att äta__
Det kom inget regn__bara några mörka moln.
Amanda__Mattias och Mohammed spelade badminton varje torsdag.
Här serveras en klassisk, engelsk frukost__rostat bröd, ägg, bacon, stekta tomater, stekt korv och bönor.
J K Rowling__författaren till Harry Potter__föddes 1965.
- Teo__Var är du__Jag är rädd__
Inte skulle väl våren vara så här sen__

Skulle du välja detta skiljetecken? Svara utifrån de <u>fetstilta</u> skiljetecknen.	Kryssa endast i ett svar per alternativ Om nej, ange vilket skiljetecken du skulle välja	
	Ja:	Nej, jag skulle hellre välja:
Marcus åt snabbt – han var hungrig.		
Jag undrar om du kommer i morgon.		
Mitt svar till dig är: nej, sluta inte kämpa.		
Frågan är om mobilen ens går att starta?		
Hej Emilia! Tack för ditt mail.		
Jag köpte penna, papper och gem, äpplen och bananer och en påse chips.		
Sven sover alltid så länge; ibland förbi lunchtid.		
Se dig för!		
Charlotte åt sushi; jag beställde pizza.		
– Var är du?, frågade Eva.		
Hur kunde Peter göra så?!		
Han svarade; – Ja, tack.		
Tyskland har 81 miljoner invånare, detta gör det till Europas näst folkrikaste land.		

Vilka skiljetecken väljer du?

En text helt **utan skiljetecken** kan se ut så här:

frågetecknet tar med sin eleganta sjöhästfigur upp i det närmaste dubbelt så stort utrymme på en boksida som utropstecknet och ändå tycks det i avsevärt mindre utsträckning gå folk på nerverna vad skulle vi göra utan det liksom utropstecknet är det en vidareutveckling av punkten en avslutare och används nästan enbart i slutet av meningar

Med skiljetecken skulle samma text kunna se ut så här:

Frågetecknet tar med sin eleganta sjöhästfigur upp i det närmaste dubbelt så stort utrymme på en boksida som utropstecknet, och ändå tycks det i avsevärt mindre utsträckning gå folk på nerverna. Vad skulle vi göra utan det? Liksom utropstecknet är det en vidareutveckling av punkten, en avslutare, och används nästan enbart i slutet av meningar.

Sätt in skiljetecken i följande text:

att interpunktera har definierats på många olika sätt någon har liknat det vid att sy interpunktionen är de stygn som håller språkets tyg samman en annan skribent säger att skiljetecknen är språkets trafiksignaler de talar om när vi ska sakta ner lägga märke till något ta en omväg och stanna när det gäller bruket av stora bokstäver och punkten i slutet av meningen så har de inte alltid funnits där begynnelsebokstaven i en mening blev för första gången stor på 1200-talet men regeln formulerades inte förrän flera hundra år senare i handskrivna manuskript från 300-talet och framåt var ofta den första bokstaven på sidan dekorerad illuminerad oavsett om det var en början på en mening eller inte det var ofta mycket mer avancerat än bara en liten girland av blommor eller blader hela detaljrika bibelscener kunde rymmas runt och inom initialen nu för tiden är vanan att börja en mening med stor bokstav så inkörd att ordbehandlingsprogrammen inte ens tillåter en att göra en punkt och sedan en liten bokstav efter mellanslaget den ändrar automatiskt till en versal

Har du några kommentarer?

Bilaga 3

UNDERSÖKNING OM SKILJETECKEN

Jag skriver en C-uppsats om **skiljetecken**, det vill säga exempelvis punkt, kommatecken och utropstecken. Jag vill undersöka vilket skiljetecken folk vill använda i olika meningar. Tänk därför inte på vad som är rätt eller fel, utan ange bara vilket skiljetecken **du** hade valt. **Tack** för din medverkan! /Cecilia Imberg

Födelseår:
Vilket skiljetecken tycker du saknas? Fyll i ett skiljetecken på varje streckad linje. OBS! Det kan finnas flera i varje mening.
Finns det någon som tycker om surströmming__
- Spring snabbare__ropade Lukas.
Att köpa__gurka__tomat och tacokrydda.
Zlatan missade den avgörande straffen__Sverige var utslagna.
Julia tittade förvånad på sin lott__15000 kronor!
Ju mer tid Daniella ägnade åt att faktiskt plugga inför proven__desto bättre betyg fick hon.
- Var bor du__frågade Aron__
Deras son__som har legat på sjukhus i två veckor__har nu fått komma hem.
Allt var nedpackat i träningsväskan__gympaskor__shorts och t-shirt__handduk__schampo och balsam__mobil och plånbok.
Man kan väl inte sova så här sent__
Otto svarade eftertänksamt__
- Jag tar nog hellre en vaniljglass__
Livet är så orättvist__alla får inte mat varje dag.
- Varför får Rosa och Dina vara uppe så länge varje kväll__medan jag måste lägga mig klockan nio__
Bo är frusen__David är varm.
Marta undrade varför det inte fanns något att äta__
Det kom inget regn__bara några mörka moln.
Amanda__Mattias och Mohammed spelade badminton varje torsdag.
Här serveras en klassisk, engelsk frukost__rostat bröd, ägg, bacon, stekta tomater, stekt korv och bönor.
J K Rowling__författaren till Harry Potter__föddes 1965.
- Teo__Var är du__Jag är rädd__
Inte skulle väl våren vara så här sen__

Skulle du välja detta skiljetecken? Svara utifrån de <u>fetstilda</u> skiljetecknen.	Kryssa endast i ett svar per alternativ Om nej , ange vilket skiljetecken du skulle välja	
	Ja:	Nej, jag skulle hellre välja:
Marcus åt snabbt – han var hungrig.		
Jag undrar om du kommer i morgon.		
Mitt svar till dig är: nej, sluta inte kämpa.		
Frågan är om mobilen ens går att starta?		
Hej Emilia! Tack för ditt mail.		
Jag köpte penna, papper och gem, äpplen och bananer och en påse chips.		
Sven sover alltid så länge; ibland förbi lunchtid.		
Se dig för!		
Charlotte åt sushi; jag beställde pizza.		
– Var är du?, frågade Eva.		
Hur kunde Peter göra så?!		
Han svarade; – Ja, tack.		
Tyskland har 81 miljoner invånare, detta gör det till Europas näst folkrikaste land.		

Vilka skiljetecken väljer du?

En text helt **utan skiljetecken** kan se ut så här:

frågetecknet tar med sin eleganta sjöhästfigur upp i det närmaste dubbelt så stort utrymme på en boksida som utropstecknet och ändå tycks det i avsevärt mindre utsträckning gå folk på nerverna vad skulle vi göra utan det liksom utropstecknet är det en vidareutveckling av punkten en avslutare och används nästan enbart i slutet av meningar

Med skiljetecken skulle samma text kunna se ut så här:

Frågetecknet tar med sin eleganta sjöhästfigur upp i det närmaste dubbelt så stort utrymme på en boksida som utropstecknet, och ändå tycks det i avsevärt mindre utsträckning gå folk på nerverna. Vad skulle vi göra utan det? Liksom utropstecknet är det en vidareutveckling av punkten, en avslutare, och används nästan enbart i slutet av meningar.

Sätt in skiljetecken i följande text:

att interpunktera har definierats på många olika sätt någon har liknat det vid att sy interpunktionen är de stygn som håller språkets tyg samman en annan skribent säger att skiljetecknen är språkets trafiksignaler de talar om när vi ska sakta ner lägga märke till något ta en omväg och stanna när det gäller bruket av stora bokstäver och punkten i slutet av meningen så har de inte alltid funnits där begynnelsebokstaven i en mening blev för första gången stor på 1200-talet men regeln formulerades inte förrän flera hundra år senare i handskrivna manuskript från 300-talet och framåt var ofta den första bokstaven på sidan dekorerad illuminerad oavsett om det var en början på en mening eller inte det var ofta mycket mer avancerat än bara en liten girland av blommor eller blader hela detaljrika bibelscener kunde rymmas runt och inom initialen nu för tiden är vanan att börja en mening med stor bokstav så inkörd att ordbehandlingsprogrammen inte ens tillåter en att göra en punkt och sedan en liten bokstav efter mellanslaget den ändrar automatiskt till en versal

Har du några kommentarer?